

1810, förekommande förbud för der uppräknade personer, att utan Konungens tillstånd med hvarandra ingå äktenskap, upphört att vara gällande; dock att derigenom ej sker någon ändring i 13 kap. 1 § Rättegångsbalken, om jäf emot domare, i 17 kap. 7 § samma balk, om jäf emot vittnen, eller i 31 § Skiftesstadgan den 9 November 1866, om jäf emot landtmätare och gode män; ej heller i 18 kap. 5 § Strafflagen, om ansvar för otukt emellan derstädes afsedda personer.

Stockholm den 26 April 1871.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Herr *Beckman* har anhållit att få antecknad, det han i detta ärendes behandling inom Utskottet icke deltagit.

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1871, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående fattigvården.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 Maj 1869 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета ny förordning angående fattigvården i riket i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af Riksdagen föreslagna allmänna grunder, så har Kongl. Maj:t nu till Riksdagen öfverlemnadt omförmälda förslag, "på det att Riksdagen, i fråga om de delar af förslaget, hvilka äro till kommunallag att hänföra, eller angå statens skyldighet i vissa fall att bekosta fattigvård, må, jemlikt 57 § Regeringsformen, fatta beslut, samt jemväl öfver förslaget i öfrigt afgifva underdånigt yttrande;" Och har Kongl. Maj:ts proposition, hvilken redan blifvit i tryck

bland Riksdagens ledamöter utdelad, af båda Kamrarne blifvit remitterad till Lag-Utskottet, som derjemte erhållit del af de yttranden inom Kamrarne, till hvilka propositionen gifvit anledning. Då Utskottet nu går att afgifva sitt utlåtande, anser sig Utskottet, med afseende å den fullständiga utredning frågan erhållit af de särskilda, af Kongl. Maj:t tillsatta komitéer, hvilkas arbeten ligga till grund för Kongl. Maj:ts förslag, kunna inskränka sitt yttrande till de delar af förslaget, hvori detta i hufvudsakligare mån skiljer sig från nu gällande lag eller från de af 1869 års Riksdag angifna grunder för en ny lag om fattigvården.

Riksdagen uttalade i ofvanberörda underdåniga skrifvelse den åsigt, att sjelfva den grund, på hvilken 1853 års fattigvårdsförordning hvilade, vore behäftad med ett fel, som i icke ringa mån bidragit till fattigdomens utbredning och fattigvårds-kattens stigande till den höjd, att denna tunga på många ställen kändes nästan outhärdlig. Detta fel bestod efter Riksdagens uppfattning deruti, att meddelandet af hjälp enligt fattigvårdsförordningen vore obligatoriskt, eller att den fattige kunde, såsom en honom tillkommande rättighet, fordra understöd och med lagens biträde tilltvinga sig hjälp, då deremot all hjälp måste hafva sin egentliga grund i frivillighet, medlidande och kristlig kärlek. Denna i lagen nedskrifna rättighet, att under vissa förhållanden kunna tilltvinga sig hjälp, måste hos den hjälpsökande medföra likgiltighet att tänka för sig sjelf samt att genom arbete, sparsamhet och umbäranden betrygga sin ställning och såsom följd deraf leda till lättja och den moraliska förnedring, som icke funne någon betänklighet uti att heldre tigga än förtjena sitt bröd. Det syntes emellertid Riksdagen otvifvelaktigt, att fall gäfves, der samhället måste lemna hjälp och der fattigvårdsbidraget således skulle vara obligatoriskt, men dessa fall voro enligt Riksdagens mening ganska få, då deremot de, der hjälpen borde bero på de gifvandes pröfning och der den skulle vara frivillig, utgjorde de flesta.

På grund häraf föreslog Riksdagen, i fråga om dem, som utgöra föremål för fattigvård, att vansinnig person och föräldralöst barn under femton år, som saknade egen tillgång, skulle erhålla nödtorftig vård och försörjning. Den, som af ålder, vanförhet, sjukdom eller andra orsaker var urständsat att försörja sig sjelf, kunde ock erhålla dylik vård och försörjning eller understöd, när fattigvårdsstyrelse pröfvade sådant nödigt. I fall understöd blifvit helt och hållet eller till någon del vägradt, fick klagan deröfver föras hos statsmyndigheterna, då frågan gällt föräldralöst barn eller vansinnig. Eljest egde den med fattigvårdsstyrelsens beslut missnöjde vända sig till fattigvårdssamhället, vid hvars pröfning det derefter borde förblifva, så framt icke det kunde visas, att samhällets beslut icke i laga ordning tillkommit.

Kongl. Maj:ts förslag afviker härifrån, i thy att detsamma, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det förslag till förordning om fattigvården, som af Kongl. Maj:t utsedde komiterade den 5 December 1870 afgifvit, föreskrifver såsom en skyldighet för fattigvårdssamhälle att lemna nödtorftig fattigvård icke allenast åt vansinnig person och föräldralöst barn, som saknar egen tillgång, utan jemväl åt annan, som, minderårig eller till följd af ålderdom, själs- eller kroppssjukdom, vanförhet eller lyte urståndsatt att genom arbete förvärfva hvad för lifvets uppehållande behöfves, i saknad af egna medel samt vård och underhåll af annan, lider brist. Såsom följd häraf gör förslaget, i fråga om klagan deröfver, att understöd blifvit till större eller mindre del vägradt, icke någon skilnad emellan de särskilda slag af behöfvande, hvilka enligt detsamma *skola* erhålla fattigvård, och innehåller, i öfverensstämmelse med Riksdagens åsigt, att annan klagan i dessa fall icke får ega rum, än genom vädjande från fattigvårdsstyrelsen till fattigvårdssamhället; hvar emot förslaget ställer fattigvårdssamhällena, i afseende å meddelandet af fattigvård i de fall, der sådan *skall* lemnas, under kontroll af statsmyndigheterna, då förslaget, med hänvisning till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åliggande att vaka öfver fattigvårdens behöriga handhafvande, förklarar det vara denna myndighet obetaget att tillhålla det fattigvårdssamhälle, som underlåter att i dylika fall lemna fattigvård, att sin skyldighet fullgöra.

Att bevilja fattigvård i andra fall, än de nu nämnda, beror enligt Kongl. Maj:ts förslag uteslutande på fattigvårdssamhället sjelft eller dess organ fattigvårdsstyrelsen.

Emot de af Riksdagen uppställda grunder har man anmärkt, att föräldralösa barn och vansinniga icke alltid voro i mera ovilkorligt behof af hjälp, än personer, som af ålderdom, vanförhet eller annan sjukdom än vansinne voro urståndsatta att försörja sig; att dessutom benämningen vansinnig saknade nödig bestämdhet; att barn, som hade sina föräldrar i lifvet, men vore af dessa öfvergifvet, eller som var födt af okända föräldrar, eller af hvarjehanda orsaker icke kunde af föräldrarne erhålla vård, borde vara föremål för samhällets hjälp lika mycket som det, hvars föräldrar voro döda; att för beviljande af understöd åt föräldralösa barn och vansinniga fordrades pröfning af förhandenvarande omständigheter lika väl som då fråga var om andra nödställda; och att, om fattigvårdssamhällets skyldighet att lemna understöd inskränktes till hjälp åt föräldralösa barn och vansinniga, ersättning för sådant understöd, meddeladt åt andra nödställda personer, som i fattigvårdshänseende tillhörde annan kommun, än den, som lemnat understödet, icke skulle kunna följdriktigt utkrävas.

Lag-Utskottet, som funnit dessa anmärkningar befogade, har icke haft något att erinra emot Kongl. Maj:ts förslag, i fråga om dem, som skola utgöra föremål för fattigvård, hvilket förslag Utskottet ansett ega företräde framför nu gällande lag deri, att det synes icke kunna lemna rum för en tolkning, hvarigenom

skyldigheten att lemna understöd finge den utsträckning, som ansetts kunna härledas från motsvarande stadgande i denna lag. Att klagan deröfver, att understöd blifvit helt och hållet eller till någon del vägradt, icke får ega rum hos statsmyndigheterna öfverensstämmer med den af Riksdagen uttalade åsigt, att meddelandet af understöd bör för den behöfvande framstå såsom en gärd af frivillighet; också kunna utan tvifvel kommunerna sjelfva bäst bedöma, när sådana fall äro för handen, der fattigvård skall lemnas; men att, såsom det af en talare inom Andra Kammaren blifvit ifrågasatt, utsträcka kommunernas sjelfstyrelse i dessa fattigvårdsfrågor derhän, att de icke skulle vara underkastade den kontroll, som komme att ligga i rättigheten för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att ingripa, har förefallit Utskottet betänkligt. En sådan rättighet ligger, såsom jemväl i Kongl. Maj:ts förslag är antydt, redan i stadgandet i 28 § af Kongl. Instruksjonen för Länsstyrelserna den 10 November 1855, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall låta sig angeläget vara att vaka deröfver, att fattigvården inom länet i enlighet med gällande stadganden ändamålsenligt ordnas och handhafves, så att de behöfvande erhålla den vård och det understöd, som af omständigheterna påkallas, och torde dessutom med nödvändighet böra följa af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes allmänna åliggande, att sörja derför, att ordning och säkerhet upprätthållas, hvartill hörer, att tiggeri afböjes och hämmas.

I *Norge* göra fattigvårdslagarne visserligen skilnad emellan å ena sidan föräldralösa barn och vansinniga samt å andra sidan dem, som af ålderdom, vanförhet eller sjukdom äro i behof af understöd. Om de förra heter det, att de skola erhålla nödortfölg fattigvård, — om de sednare, att dem meddelas fattigvård, då fattigkommissionen finner det nödigt; men i intetdera fallet medgifves rätt till klagan hos de administrativa statsmyndigheterna i fall understöd blifvit vägradt. Emellertid anses det ligga i sakens natur och följa af lagstiftningens allmänna grunder, att dessa myndigheter hålla uppsigt öfver det sätt, hvarpå vederbörande i afseende å meddelandet af fattigvård gå till väga, och i nödfall ingripa.

I enlighet med Riksdagens hemställan har Kongl. Maj:t i § 3 föreslagit utsträckning af försörjningsskyldigheten för arbetsför person sålunda, att det åligger honom att utan fattigvårdssamhälles betungande försörja icke blott sig sjelf, utan äfven sina minderåriga barn och, om han är gift man, sin hustru, dervid dock denna underhållsskyldighet icke, såsom i Riksdagens förslag, gjorts ovillkorligt beroende deraf, huruvida personen är frisk. Försörjningsskyldigheten har ansetts böra kvarstå, om sjukdomen är af den beskaffenhet, att personen derigenom ej betages förmågan till arbete.

Det har blifvit ifrågasatt, huruvida icke skyldigheten för arbetsför man att försörja sin hustru borde motsvaras af enahanda åliggande för henne i förhållande till mannen; men när de fall, der en hustru, som är i tillfälle att försörja sin man, låter honom lida sådan nöd, att fråga kan uppstå om fattigvårdens anlåtande,

säkerligen blifva ytterst sällsynta, och en genom lag bestämd skyldighet för hustrun i nämnda hänseende ofta nog kunde verka till ytterligare tunga för henne i de hos den fattigare befolkningen icke sällan förekommande händelser, der hustrun sträfvar att, med en arbetslön, som väl sällan, om någonsin, uppgår till hvad mannen kan förtjena, ensam försörja sig och barn, har Utskottet ansett det böra förblifva vid hvad Kongl. Maj:t, på sätt nämnt är, föreslagit.

Deremot har Utskottet icke kunnat instämma i Kongl. Maj:ts förslag, så vidt derigenom åliggandet enligt nu gällande lag för föräldrar och barn, att i mån af behof å ena och förmåga å andra sidan försörja hvarandra, blifvit utsträckt till alla dem, som sins emellan äro i rätt ned- eller uppstigande skyldskap. En sådan utsträckning af försörjningsskyldigheten förekommer icke i Riksdagens förslag och har synts Utskottet ej heller vara af omständigheterna påkallad, — i fråga om skyldemäns i rätt uppstigande led åliggande att försörja barnbarn till och med någon gång obillig, särdeles om stadgandet tolkas så, att nämnda åliggande afser jemväl dem, som äro af oäkta börd; och i öfrigt torde väl denna inbördes underhållsskyldighet med lika mycket skäl, som den utsträcker på sätt nu är föreslaget, kunna utvidgas jemväl till andra skyldemän, såsom t. ex. syskon.

Nu gällande lag medgifver rättighet för flera socknar å landet att förena sig till ett *fattigvårdssamhälle* med villkor att de tillhöra samma pastorat. Denna rättighet utsträcktes i Riksdagens förslag äfven till andra socknar, blott de tillhörde samma län. I Kongl. Maj:ts förslag åter är bestämmelsen härom ersatt af stadgandet i § 6, att, derest två eller flera socknar å landet eller lands- och stadskommun hafva gemensam kommunalförvaltning, skola de ock samfäldt såsom ett fattigvårdssamhälle anses. En vidsträcktare rätt i detta hänseende har synts icke vara öfverensstämmande med kommunallagarne, och det har ansetts antagligt, att, om fattigvården i något fall befunnes lämpligen böra göras gemensam för två eller flera kommuner, de ock skulle finna fördelaktigt att i alla hänseenden bilda en enda kommun.

Såsom en olägenhet af den gällande fattigvårdslagen framhölls af 1869 års Riksdag stadgandet, att enhällighet i beslut erfordras för *fattigvårdssamhällets fördelning i kretsar eller rotar*, och det ligger för öppen dag, huru detta stadgande måste verka hinderligt för en dylik fördelning, som, der den blifvit verkställd, visat sig till sina följder särdeles ändamålsenlig.

Kongl. Maj:t har nu, i likhet med 1869 års Riksdag, i § 8 föreslagit den ändring i detta stadgande, att för dylik fördelning erfordras beslut vid två på hvarandra följande, ordinarie kommunalstämmor, fattadt med två tredjedelar af de när-

varandes röster efter röstvärdet, äfvensom fastställelse af beslutet utaf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Vidare föreslås, att rot fördelning skall gälla, icke såsom för närvarande för viss tid af fem år, utan till dess annorlunda bestämmes, dock minst under nämnda tidrymd, äfvensom, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad Riksdagen föreslagit, att, om, sedan rot fördelning kommit till stånd, någon rote skulle till följd af inträffande särskilda omständigheter, de der icke af rotens åtgörande berott, drabbas af allt för tryckande fattigvårdstunga, samhället lemnar roten det understöd, som, derest öfverenskommelse icke kan träffas, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvar skäligt, hvilket sednare stadgande icke har motsvarighet i 1853 års fattigvårdsförordning.

Vid dessa stadganden har Utskottet icke haft något att erinra, likasom ej heller vid förslaget, att, derest å kommunalstämma fråga väckes om rot fördelningens upphäfvande, men beslutet blir, att fördelningen skall bibehållas, sådant beslut skall underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Beträffande åter beslut om rot fördelningens upphäfvande, så har Utskottet väl å ena sidan ansett en återgång till en för hela kommunen gemensam fattigvårdsförvaltning icke, på sätt Riksdagen föreslagit, böra bindas vid enahanda villkor, som gälla för rot fördelningens införande. Under det denna varit gällande kunna missförhållanden hafva uppstått, genom hvilka en eller flera rotar blifvit synnerligen lidande och hvilka icke kunnat afhjelpas på den väg, förslaget, enligt hvad ofvan är nämndt, lemnar öppen, och det skulle i sådana fall vara obilligt att låta rot fördelningens bibehållande bero på dem, som hade något mera än en tredjedel af de å kommunalstämma närvarandes röstetal; men å andra sidan har Utskottet, med afseende å frågans grannliga beskaffenhet och för att förebygga, att rotar, som på ett mindre tillfredsställande sätt skött sina fattigvårdsangelägenheter och derigenom måhända ådragit sig ökad fattigvårdstunga, må kunna öfverflytta denna på de öfriga rotarne emot deras vilja, ansett sig icke kunna biträda Kongl. Maj:ts förslag, att för rot fördelningens upphäfvande skulle fordras allenast beslut i vanlig ordning å kommunalstämma, utan, för att bereda skydd för minoriteten, tillagt enahanda föreskrift om beslutets öfverlemnande till pröfning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som skulle gälla för rot fördelningens införande och bibehållande.

Till stadgandet i § 9, huruledes fattigvårdssamhälle må meddela de bestämmelser angående fattigvårdens ordnande och handhafvande, hvilka det finner erforderliga, har Kongl. Maj:t icke, såsom Riksdagen föreslog, fogat föreskrift derom, att sådana bestämmelser skola underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning, utan allenast, i öfverensstämmelse med nu gällande lag, stadgat, att det är Kongl. Maj:ts Befallningshafvande obetaget att pröfva lagligheten af dylika bestämmelser, då fråga om tillämpning af dem förekommer, och härvid har Utskottet icke haft något att erinra. Om fattigvårdssamhälles beslut i dylika ämnen underställas Kongl. Maj:ts Befall-

ningshafvande, lär det icke, äfven om det synes olämpligt, kunna ändras så vida det ej innehåller något emot lag och författningar stridande, hvarom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i allt fall, vid klagan öfver sådant beslut, kan ingå i pröfning, och då underställningsskyldighet icke hittills varit föreskrifven, torde den än mindre böra stadgas nu, sedan utbildad kommunalstyrelse kommit till stånd.

Hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller om *fattigvårdsstyrelse* öfverensstämmer hufvudsakligen dels med hvad som nu är gällande, dels med stadganden för liknande fall i kommunallagarna, dels med de grunder Riksdagen framställt.

Förslaget afviker från nu gällande lag *dels* i fråga om besörjande af rotes fattigvårdsangelägenheter, hvarom 1853 års fattigvårdsförordning innehåller, att inom hvarje rote en af fattigvårdsstyrelsens ledamöter bör vara ordningsman, med åliggande att å fattigvården derstädes hafva närmare uppsigt och besörja verkställighetsåtgärderna, men Kongl. Maj:ts förslag deremot, att inom hvarje rote skall finnas en fattigvårdsföreståndare, som utses af roten, men icke blir ledamot af samhällets fattigvårdsstyrelse, äfvensom, der roten sådant bestämmer, särskild rotestyrelse, i hvilken då fattigvårdsföreståndaren är ordförande, *dels ock* deri, att förslaget, utgående från den grundsats, att den enskilde icke har gent emot samhället något berättigadt anspråk att erhålla arbete, då han deraf är i behof, icke, såsom nu gällande lag, föreskrifver såsom en skyldighet för fattigvårdssamhället att, derest i följd af missväxt eller annan allmännare olycka sådan inskränkning i eljest vanliga tillfällen till erhållande af arbetsförtjenst eger rum, att arbetsföra personer, utan eget förvållande, äfventyra nöd, söka bereda möjlighet för dem att erhålla arbete, utan allenast hänvisar fattigvårdsstyrelse att i sådana fall, om den finner nödigt, hemställa till fattigvårdssamhället om vidtagande af åtgärder, som af omständigheterna må föranledas.

I Riksdagens förutnämnda skrifvelse yttrades, att ett temligen allmänt missnöje var rådande öfver den i 1853 års fattigvårdsförordning bestämda korta tid af sex månader, efter hvars förlopp en till ett fattigvårdssamhälle inflyttad person kunde komma att falla detta samhälles fattigvård till last, och Riksdagen föreslog, att *hemortsrätt*, hvarmed förstods förmånen att, under de i fattigvårdsförordningen bestämda vilkor, af ett visst fattigvårdssamhälle kunna komma i åtnjutande af fattigvård,

fattigvård, skulle vara antingen medfödd eller förvärfvad. Medfödd hemorts rätt egde en hvar inom det fattigvårdssamhälle, der vid hans födelse modren egde hemorts rätt. Hemorts rätt ansågs förvärfvad inom det fattigvårdssamhälle, der någon efter fyllda 15 år vid två på hvarandra följande mantalsskrifningar sednast varit eller bort vara skattskrifven. Hustrun hade, så länge mannen lefde och äktenskapet dem emellan icke var upplöst, hans hemorts rätt, den hon efter mannens död eller äktenskapets upplösning bibehöll intilldess hon sjelf förvärfvat ny sådan rätt. Äkta barn, yngre än 15 år, tillhörde, så länge fadren lefde, hans, eller, om han var död, men modren lefde, hennes hemorts rätt. Voro begge föräldrarne döda, hade barnet den sist affidnes hemorts rätt. Oäkta barn hade modrens hemorts rätt. Den, som ej förvärfvat sådan rätt, tillhörde det fattigvårdssamhälle, der han egde medfödd hemorts rätt.

Med antagande, att, såsom det blifvit erinradt, bestämmelsen i Riksdagens förslag om den medfödda hemorts rätten kan anses inbegripen i hvad förslaget stadgar om barns hemorts rätt, hvilket antagande dock förutsätter, att stadgandet, att den, som ej förvärfvat hemorts rätt, skulle tillhöra det fattigvårdssamhälle, der han egde medfödd sådan rätt, icke bör tolkas så, att barn, hvilka, innan de fyllt 15 år, genom sina föräldrars flyttning fått annan hemorts rätt än den medfödda, skulle, då de fyllt 15 år, komma att ombyta hemorts rätt och återfå den medfödda, synes icke någon egentlig skilnad förefinnas emellan nyssnämnda, af Riksdagen antagna grunder och Kongl. Maj:ts förslag, hvilket uppställer såsom regel, att en hvar skall anses hafva hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, der han sednast författningsenligt blifvit eller bort blifva för två på hvarandra följande år mantalsskrifven, och såsom undantag härifrån meddelar hufvudsakligen enahanda bestämmelser om hustrus och barns hemorts rätt med de af Riksdagen föreslagna. Ett ytterligare undantag uppställer förslaget deri, att, om någon, som inflyttat till visst fattigvårdssamhälle och der blifvit eller bort blifva för två på hvarandra följande år mantalsskrifven, af detta samhälle åtnjutit fattigvård på grund af § 1 för sig, hustru eller minderårigt barn före utgången af det första af dessa år, han skall anses fortfarande bibehållen vid den hemorts rätt han före inflyttningen sednast egde, samt att förhållandet blir enahanda, om han för sig, hustru eller minderårigt barn under nämnda år eller under det nästföregående af annat fattigvårdssamhälle fått fattigvård.

Emot bestämmelsen i Riksdagens förslag om två på hvarandra följande mantalsskrifningar såsom vilkor för förvärfvande af hemorts rätt hade den af Kongl. Maj:t sednast utsedda komité för fattigvårdsfrågan anmärkt hufvudsakligen,

att, om äfven för närvarande, då hemorts rätten berodde af endast en mantalsskrifning, det icke sällan var förenadt med mycken svårighet att kunna åstadkomma den för bestämmande af en persons hemorts rätt nödiga utredning, helst, ehvad mantalsskrifning egt rum eller icke, det måste undersökas och pröfvas, hvarest

sådan skrifning rätteligen bort ske, mycket större svårighet skulle uppstå, om det för bestämmande af en persons hemortsrätt skulle vara nödigt utreda, hvarest han sednast för två på hvarandra följande år författningsenligt bort vara mantalsskrifven;

att ett sådant stadgande, som i sjelfva verket utgjorde en hufvudsaklig återgång till hvad uti ifrågavarande hänseende var stadgadt i 1847 års förordning, nemligen att en hvar skulle i fattigvårdshänseende tillhöra det fattigvårdssamhälle, hvarest han sist under tre på hvarandra följande år stadigt vistats, utan att hafva åtnjutit fattigunderstöd, som af annat fattigvårdssamhälle eller af staten ersattes, skulle, synnerligast om dermed förenades stadgandet, att den, som efter fyllda 15 år icke sjelf förvärfvat hemortsrätt, skulle ega den hemortsrätt hans moder vid hans födelse egde, föranleda långvariga tvister emellan de särskilda samhällena, ofta medförande resultat, som skulle synas i hög grad obilliga;

att stadgandet skulle inom de särskilda fattigvårdssamhällena, synnerligast dem å landet, kunna leda till vidriga samt för de arbetande och mindre bemedlade folkklasserna, som för vinnande af arbetsförtjenst eller bättre utkomst behöfva ombyta hemvist, särdeles olycksbringande vexationer, afseende deras fördrifvande från de samhällen, till hvilka de inflyttat;

att derigenom jemväl skulle förorsakas, att de samhällen, som vinnlade sig om och kunde lyckas att nödga inflyttade personer, hvilka befarades i en framtid falla fattigvården till last, att före ett kommande års mantalsskrifning utflytta, sålunda skulle, andra samhällen till men, tillvinna sig en oförtjent lindring i sitt fattigvårdsåliggande, under det att fattigvårdstungan i allmänhet ej kunde annat än tilltaga, då personer, som inom samhällen, till hvilka de inflyttade, beredde sig tillfälle till bergning, icke blefve i sin sträfvan att lofligen försörja sig och de sina af öfriga samhällsmedlemmar uppmuntrade och understödde, utan möjligen oroade och fördrifne samt sålunda snart komme att hemfalla till nöd och elände, som de i motsatt fall möjligen kunnat undgå;

att det ändamål, som afsetts med rotefördelnings införande skulle i väsendtlig mån äfventyras, när inflyttade personer, som mantalsskrefvos ena året inom en rote och det följande året inom en annan rote af samma fattigvårdssamhälle, skulle förvärfva hemortsrätt inom detta, men icke inom någon af rotarne, hvarigenom under tidens lopp en betydlig gemensam fattigvård kunde uppkomma, ehuru rotefördelning vore införd;

att erforderligt skydd mot någon gång försporda försök att från ett till annat fattigvårdssamhälle så att säga insmyga fattighjon ej eller vunnes genom stadgandet om två mantalsskrifningar, ty, om i sådan afsigt en obetydlig hemmansdel, ett torp eller blott en bostadslägenhet mot en ringa afgift för ett år arrenderades åt någon nära i armod varande person samt mantalsskrifning under hösten det ena året verkställdes med afseende å tilltäckt inflyttning det nästföljande årets fardag, blefve denna person under arrendeårets lopp för andra gången inom samhället

mantalsskrifven, och han kunde således, äfven med vilkoret af två på hvarandra följande mantalsskrifningar, komma att efter en tid af endast 8 till 9 månader betunga samhället med fattigvård, samt

att det högsta, som kunde vinnas genom bestämelsen om två på hvarandra följande mantalsskrifningar, vore att en till ett fattigvårdssamhälle inflyttad person ej kunde förr än han ett år efter första mantalsskrifningen blifvit eller bort blifva andra gången mantalsskrifven komma att falla samhällets fattigvård till last, men samma, om ej vida större skydd i detta hänseende vunnes derigenom, att den tid, efter hvars förlopp en inflyttad person kunde komma att betunga samhället med fattigvård, förlängdes till ett år.

På grund häraf hade komitéen, i öfverensstämmelse med det förslag Kammarrätten framställt i utlåtande öfver det först uppgjorda, på de af Riksdagen föreslagna grunder bygda utkastet till fattigvårdslag, föreslagit, att en hvar i fattigvårdshänseende skulle anses tillhöra det fattigvårdssamhälle, hvarest han sedan blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, dock att en i ett samhälle inflyttad person icke genom att till följd af inflyttningen hafva blifvit eller bort blifva i samhället mantalsskrifven derstädes förvärfvade hemorts rätt, utan bibehölls vid den hemorts rätt han näst derförut egde, så framt han sjelf, hans minderåriga barn eller hans hustru antingen i det samhälle, till hvilket inflyttning skett, innan ett år förflutit, sedan han till följd af inflyttningen blifvit eller bort blifva derstädes mantalsskrifven, kommit i sådant behof af fattigvård, som samhället var skyldigt afhjälpa, eller ock af annat samhälle under loppet af ett år näst derförut eller näst derefter åtnjutit fattigvård, likasom ej heller mantalsskrifning med afseende å tilltänkt inflyttning blef bestämmande i afseende å hemortsrätten, derest ej inflyttning derefter egt rum.

I fråga om de sålunda föreliggande förslagen har Lag-Utskottet, ehuru det funnit att, äfven med antagande af det utaf komitéen framställda, kan inträffa, att ett fattigvårdssamhälle belastas med fattigvård åt en person, som icke vistats så lång tid inom samhället, att hans fattigvård skäligen kan anses böra af detta bekostas, likväl, utgående från den grundsats, att en hvar, enligt regel, bör i afseende å fattigvård anses höra till den kommun, dit han i allmänhet i borgerligt hänseende hör, ansett öfvervägande skäl tala för komitéens förslag.

I enlighet med hvad Riksdagen hemställt bestämmer Kongl. Maj:ts förslag i § 23 den ålder, efter hvars uppnående en persons hemorts rätt ej må till följd af hans inflyttning till annat samhälle förändras, till sextio år.

Nu gällande lag innehåller ett stadgande, huruledes under vissa förhållanden fattigvårdssamhälle kan vinna befrielse från försörjning af person, som inflyttat till samhället, äfven om behof af understöd för sådan person uppstått först efter den tid, då samhällets försörjningsskyldighet skulle eljest inträda. Ett motsvarande stadgande föreslogs af komiterade, men har blifvit uteslutet ur Kongl. Maj:ts förslag,

såsom det vill synas på goda skäl. Utan tvifvel skulle, såsom föredragande Departements-chefen yttrat till statsrådsprotokollet, ett dylikt stadgande föranleda tvister, för hvilkas bedömande allmänt giltiga grunder i de flesta fall komme att saknas. Deremot innehåller Kongl. Maj:ts förslag i § 31, i likhet med komiterades, ett nytt stadgande deri, att, om någon oafbrutet under längre tid, dock minst fem år, vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt, och samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats, samhället, om det är af fattigvård synnerligen betungadt, må kunna erhålla understöd af staten i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:ts pröfvar skäligt.

I afseende å föreskriften, att den hemortsrätt någon eger då han fyller 15 år skall anses fortfara, till dess han sjelf erhåller annan sådan rätt, har Utskottet föreslagit en förändrad lydelse, öfverensstämmande med komiterades förslag, hvilket Utskottet ansett härutinnan bättre uttrycka meningen.

I fråga om *bidrag till fattigvården* öfverensstämmer Kongl. Maj:ts förslag i allt väsentligt med hvad nu gäller såsom lag. Den särskilda årliga afgift, industriidkare och jordbrukare kunna under vissa förhållanden förpligtas erlägga för arbetare, som utgöra egna matlag, bestämmes till högst tio riksdaler för hvarje matlag i stället för åtta riksdaler, hvartill enligt nu gällande lag beloppet högst kan sättas.

Angående *fattigvårdssamhälles rätt mot dem, som åtnjuta fattigvård*, innehåller Kongl. Maj:ts förslag från nu gällande lag afvikande bestämmelser i ändamål att göra denna rätt mera verksam, än den hittills varit. Härpå syfta stadgandena, i § 36, att fattigvårdssamhälle är berättigadt att af den egendom, som tillhör någon, då han kommer i åtnjutande af fattigvård eller honom sedermera tillfaller, erhålla godtgörelse för lemnad fattigvård äfvensom för hemsändnings- eller begrafningskostnad, när sådan ifrågakommit; samt

i § 35, att, om någon genom lättja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård måste enligt § 1 någon af dem lemnas, han skall stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde till dess den kostnad, fattigvårdssamhället tillskyndats, blifvit godtgjord; och

att till enahanda påföljd den är förfallen, hvars minderåriga barn för betalande anhållas och på fattigvårdssamhälles bekostnad hemsändas.

Deremot skall, enligt Kongl. Maj:ts förslag, fattigvårdsstyrelse icke ega målsmans- och husbonderätt öfver den, som åtnjuter full försörjning, eller husbonderätt öfver den, som för hustru eller minderårigt barn åtnjuter sådan försörjning, der understödet blott varit tillfälligt.

Nu gällande lag stadgar, att, derest arbetsför person, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, vägrar att fullgöra det arbete, honom föresättes, eller fattighjon eljest visar tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, utan att låta sig rätta deraf, att dess underhåll för någon tid lämpligen varder af styrelsen minskadt, sådan person må till behandling såsom försvarslös i vederbörlig ordning anmälas.

För enahanda fall föreskrifver Kongl. Maj:ts förslag i § 35, att, derest personen är arbetsför, styrelsen må tilldela honom varning, och, om han deraf ej låter sig rätta, göra anmälan om förhållandet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som, enligt § 41, kan ålägga allmänt arbete eller låta vid varning bero; men att för annan person, om han fyllt femton år, underhållet må minskas. Är han yngre, må styrelsen låta honom lämpligen aga.

Emot dessa bestämmelser hafva anmärkningar blifvit inom Kamrarne framställda, i det att en talare inom Andra Kammaren föreslagit, att, om någon person, som genom lättja, liknöjdhet eller eljest oordentligt lefnadssätt vållade, att hans familj föll fattigvården till last, han skulle, på ordförandens i fattigvårdsstyrelsen anmälan hos närmaste kronobetjent, genom dennes försorg inställas inför fattigvårdsstyrelsen för att undfå varning, eller, om han saknade arbete, anvisning derpå. Låt han sig deraf ej rätta, borde han, efter anmälan derom, genom kronobetjenings försorg ofördröjligen insändas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som med honom skulle förfara efter författningen. Afvek en sådan person från orten, egde fattigvårdsstyrelsen anhålla, att han genom allmän kungörelse blefve efterlyst och, om han anträffades, införfassad af kronobetjeningen till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

Då emellertid Kongl. Maj:ts förslag öfverensstämmer med hvad för liknande fall är stadgadt i gällande förordning angående försvarslösa personers behandling, och i förordningen om kommunalstyrelse å landet stadgande är meddeladt, huruledes kommunalnämnd må anlita Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för att få inför sig inställd person, som icke hörsammat erhållen kallelse, hvilket stadgande synes vara tillämpligt på fattigvårdsstyrelse, äfven i de fall, der styrelsen icke utgöres af kommunalnämnden, har Utskottet ansett sig icke böra biträda nämnda hemställan.

Inom Första Kammaren har i fråga om sådana, i 35 § 4 mom. nämnda personer, som icke äro arbetsföra, blifvit yttradt, att någon annan påföljd, än det

minskade underhållet, understundom vore af behovet påkallad. Vid väl ordnade arbetsinrättningar och fattighus torde rättigheten att för någon tid minska ett sjelfsvåldigt hjons underhåll kunna medföra önskad verkan, men i de aldra flesta fall och isynnerhet på landet vore denna föreskrift icke tillräcklig. I gällande fattigvårdslag funnes anvisad en ganska allvarlig påföljd för sådana fall, som de ifrågavarande; — men då nämnda påföljd, hvilken består deri, att fattighjonet kan behandlas såsom försvarslös och följaktligen dömas till allmänt arbete, enligt förordningen om försvarslösa personers behandling icke kan tillämpas på person, som är till arbete aldeles oförmögen, — och om andra personer är här ej fråga, — samt annan påföljd än den nyss nämnda icke blifvit föreslagen, har Utskottet ansett det böra i denna del förblifva vid hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Bland de af Riksdagen antagna grunder var jemväl, att fattigvårdssamhälle borde ordna sin fattigvård så, att *betlande* ej egde rum, samt att inom hvarje fattigvårdssamhälle skulle finnas en eller, der behovet så kräfde, flere tillsyningsmän, hvilka, efter förslag af kommunalnämnd, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dertill förordnades och hvilka det åläge att hafva tillsyn å kringstrykande tiggare från främmande ort och, när de så pröfvade nödigt, anhålla dem samt öfverlemna dem till närmaste kronobetjent, som skulle införpassa dem till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

I Kongl. Maj:ts förslag är tillsyningsmänna-institutionen upptagen med den tillagda bestämmelse, att tillsyningsmannen skall åtnjuta den aflöning, fattigvårdssamhället bestämmer.

Då det är en genomgående grundsats i vår kommunal-lagstiftning, att de kommunala uppdragen skola skötas utan rätt till godtgörelse, blir tillsyningsmannen, förutsatt att han aflönas, antagligen på de flesta ställen att betrakta mera som en kommunens tjänsteman, men, med afseende å uppdragets beskaffenhet, är det måhända ej olämpligt, att han kommer i denna ställning, hvarigenom fattigvårdsstyrelsen kan hafva mera berättigade anspråk på hans verksamhet. Erfarenheten torde hafva visat, att de tillsyningsmän, som enligt förordningen om försvarslösa personers behandling skola utses inom hvarje kommun, för att hafva uppsigt å sådana personer, och som icke äro aflönade, i allmänhet ej så skött sitt åliggande, att ändamålet med denna institution kan anses vunnet. Förordnandet af tillsyningsmännen har i Kongl. Maj:ts förslag blifvit öfverlemnadt åt fattigvårdsstyrelsen, och det finnes väl ej heller något giltigt skäl, hvarföre man icke skulle kunna anförtro åt kommunen att genom sin fattigvårdsstyrelse, som har så många andra viktiga åligganden, äfven förordna tillsyningsmän öfver betlare, lika väl som kommunerna redan utse tillsyningsmän öfver försvarslösa personer.

Deremot har Utskottet icke kunnat instämma i hvad Kongl. Maj:t föreslagit derom, att fattigvårdssamhälle skulle ega att i afseende å förfarandet med betlare stadga särskilda föreskrifter, hvilka skulle lända tillsyningsmännen till efterrättelse. Utskottet har trott det vara, till förekommande af godtycklig behandling af de betlande, angeläget, att fattigvårdsförordningen allena, som i denna del står på gränsen af brottmålslag, tjénar till rättesnöre; förenande sig Utskottet således härutinnan med hvad de af Kongl. Maj:t utsedde komiterade hemställt.

I konsekvens med förslaget, att fattigvårdssamhälle ej egde skyldighet att lemna fattigvård åt andra, än föräldralösa barn och vansinniga, ansåg Riksdagen, att betlande inom det samhälle, dit den betlande i fattigvårdshänseende hörde, ej borde vara belagdt med ansvar. Då Kongl. Maj:t utsträckt försörjningsskyldigheten för fattigvårdssamhälle på sätt § 1 af det föreliggande förslaget utvisar, har ock allt betlande kunnat förbjudas; men enligt Kongl. Maj:ts förslag är påföljden för betlande mindre sträng, än enligt nu gällande lag. För den betlande eller för de föräldrar, stjuvföräldrar eller fosterföräldrar, som befalla eller tillåta sina minderåriga barn att betla, bestämmer denna lag såsom ovilkorlig påföljd att behandlas lika med försvarslös person, då deremot enligt Kongl. Maj:ts förslag, §§ 40 och 41, påföljden för betlare inträder först i fall han förut blifvit beträdd med betlande eller det blifvit af omständigheterna ådagalagdt, att han stryker omkring för att öfva betlande, och likväl kan, äfven om någon af dessa förutsättningar är för handen, påföljden stadna vid varning.

I dessa äfvensom öfriga, i Kongl. Maj:ts förslag intagna bestämmelser om huru förhållas skall med anhållna betlare eller dem, som med dessa äro i författningen lika ställda, har Utskottet funnit sig böra instämma, med det undantag allenast, att Utskottet ansett ansvarspåföljden kunna mildras, så att kortaste arbetstiden, äfven för den, som kan anses fullt arbetsför, blefve en månad, hvarigenom man jemväl undginge svårigheten att i hvarje förekommande fall afgöra, huruvida den ifrågavarande personen är att betrakta såsom fullt arbetsför eller mindre arbetsför. Att det allmänna arbete, som ådömes, skall förrättas i tvångsarbetsanstalt, men, om sådan ej finnes, i länscellfängelse eller kronohäkte och, först om utrymme der brister, i arbetsfängelse eller vid krono-arbetskorpsen, hvari Kongl. Maj:ts förslag öfverensstämmer med de af Riksdagen uppställda grunder, har synts Utskottet innebära en vigtig förbättring. Enligt gällande lag om försvarslösa personer skall nemligen fullt arbetsför man, som dömes till allmänt arbete, äfven om han icke förut blifvit straffad för brott, insättas i allmän arbetsinrättning eller vid krono-arbetskorpsen, der sammanvaron med en mängd brottsliga och sedeslösa personer oftast verkar menligt på ifrågavarande personers sinne och tänkesätt och försvårar möjligheten för dem att, sedan de blifvit frigifna, erhålla arbete.

De bestämmelser, Kongl. Maj:ts förslag innehåller om kostnaderna för bet-

lares hemsändande, hafva syntes Utskottet billiga och grundade på öfriga stadganden i förslaget och Utskottet har sålunda icke kunnat biträda den af en talare inom Andra Kammaren gjorda hemställan, att all sådan kostnad borde gäldas af staten, så framt den betlande sjelf saknade tillgång.

Hvad angår rättigheten till klagan öfver fattigvårdsstyrelsens beslut, hvarigenom understöd blifvit helt och hållet eller till någon del vägradt, hänvisar Utskottet till hvad här ofvan blifvit yttradt i fråga om skyldigheten att lemua fattigvård.

I 46 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förslag lemnas fattigvårdssamhälle öppet att uppdraga pröfning af dylik klagan åt särskild nämnd. Då Utskottet trott det vara angeläget, att denna pröfning, som meddelas i sista hand, icke undandrages offentligheten, såsom fallet blir, om pröfningen uppdrages åt en nämnd; men i städerna, särdeles de större af dem, en på kännedom om förhållandena grundad pröfning i sådana fall, som de ifrågavarande, i allmänhet torde kunna förutsättas endast hos ett fåtal af dem, som utöfva kommunens beslutanderätt, och således en dylik institution syntes derstädes vara af behovet påkallad, har Utskottet, i likhet med de af Kongl. Maj:t för fattigvårdsfrågan först utsedde komiterade, ansett rättigheten att åt särskild nämnd uppdraga fattigvårdssamhälles rätt uti ifrågavarande fall böra inskränkas till städerna; hvarförutan Utskottet i afseende å 46 § 4 mom. ansett orden "inom länet" böra utgå, hvarigenom stadgandet erhåller den omfattning, att det kan tillämpas jemväl på Stockholms stad.

I öfrigt har Utskottet icke haft något att erinra vid de i fråga om klagan i fattigvårdsärenden föreslagna bestämmelser vidare, än hvad angår besvär öfver Kammarrättens beslut. Kongl. Maj:t har föreslagit, att dylika besvär, hvilka för närvarande böra ingifvas till Ecklesiastik-departementet, för att af Kongl. Maj:t i Stats-Rådet afgöras, skulle inlemnas till Justitie-revisions-expeditionen, för att prövas i Högsta Domstolen; och har såsom skäl härför blifvit anfördt, att det icke kan antagas, att besvär i de af Kammarrätten afgjorda fattigvårdsmål, hvilka voro af öfvervägande tvistemålsegenskap, om än icke i första instansen af domstol handlagda, skulle till följd af sin natur vara, mindre än åtskilliga andra ärenden af blandad judiciel och administrativ beskaffenhet, som redan tillhöra Högsta Domstolens pröfning, lämpade för enahanda behandling; att Riksdagen i skrifvelse den 15 Maj 1868 gjort framställning, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om af de mål, hvilka afgöras af administrativ ortmyndighet och genom besvär kunna fullföljas hos förvaltande centrala embetsverk samt vidare hos Kongl. Maj:t i Stats-Rådet, sådana,

sådana, som äro af både judiciel och administrativ natur och hvilka fortfarande anses böra af administrativ ortmyndighet i första hand upptagas, likväl må i sista instans af Kongl. Maj:t i dess Högsta Domstol afgöras, samt att behovet af minskning i mängden af de besvärsmål, hvilka, enligt nu gällande föreskrifter, skola inför Kongl. Maj:t i Stats-Rådet anmälas, gjort sig allt känbarare, i samma mån som antalet af de större eller mera omfattande lagstiftnings- och förvaltningsfrågorna ökats.

Obetingadt och utan meningsskiljaktighet delar Utskottet den af begge statsmakterna inom Riksdagen vid flera tillfällen och af Kongl. Maj:t uti den nu aflättna nådiga propositionen uttalade åsigt, att pröfningen af en del, ja en ganska stor del af de ärenden, hvilka enligt nu gällande föreskrifter från de centrala embetsverken fullföljas till Kongl. Maj:t i Stats-Rådet, bör i sista instansen tillkomma Högsta Domstolen; men då, detta oaktadt, Utskottet icke kunnat biträda det förslag, enligt hvilket besvär öfver Kamrarrättens utslag i fattigvårdsärenden skola hänvisas till Justitierevisions-expeditionen i stället för, såsom nu är stadgadt, till Ecklesiastik-departementet, åligger det Utskottet att bjuda skäl för sin från den Kongl. propositionen i detta hänseende afvikande tanke. Efter den tydligt bestämda gräns, som genom den nådiga propositionen blifvit uppdragen emellan, å ena sidan, de fattigvårdsärenden, som äro att företrädesvis hänföra till fattigvårdssamhällets egna inre kommunalangelägenheter, för klagan i hvilka mål gälla de bestämmelser, som i kommunallagarne finnas stadgade, och å andra sidan, de egentliga fattigvårdsmålen, utgöras de sednare endast af sådana, som afse huruvida fattigvård skall lemnas viss person samt huruvida fattigvårdssamhälle, som meddelat sådan vård åt någon, hvilken inom samhället icke eger hemortsrätt, skall därför erhålla ersättning af annat samhälle. Den förra delen af de s. k. egentliga fattigvårdsmålen, eller de, hvaruti skall meddelas pröfning om en viss person är föremål för fattigvård och i sådant fall till hvilket belopp och på hvilket sätt denna bör lemnas, kan enligt Utskottets åsigt ingalunda hänföras till mål, som äro af blandad judiciel och administrativ natur och än mindre till sådana, som äro af öfvervägande tvistemålssegenskap, och denna åsigt synes ock vara af Kongl. Maj:t godkänd, enär uti det förslag, som, med föranledande af Riksdagens förutnämnda skrifvelse af den 15 Maj 1868, blifvit till Högsta Domstolens yttrande öfverlemnadt och hvarom uti de Utskottet tillhandakomna handlingar vidare förmåles, icke ens blifvit satt i fråga att de mål, som uteslutande tillhöra denna del af fattigvården, skulle varda ifrån konseljen skiljda, för att till Högsta Domstolen öfverflyttas. Men om sålunda, då förordningen den 13 Juli 1853, hvilken väl uttalar den grundsats, att fattigunderstöd är en nödhjelp af kristligt deltagande, men tillika medgifver den hjälpbegärande att medelst klagomål instanserna igenom söka tillvinna sig ett sådant, ännu var att tillämpa, ärenden af denna beskaffenhet voro,

såsom äfven inom Högsta Domstolen blifvit yttradt, att anse såsom rena förvaltningsfrågor, hvilka fortfarande borde fullföljas till ett af statsdepartementena, så har det velat synas Utskottet, som skulle, enär den författning, hvaröfver Utskottet nu har att yttra sig, enligt Riksdagens högt uttalade önskan, vida mer än den nu till efterlefnad gällande, är bygd på principen af frivillighet och i denna författning derjemte är uttryckligen stadgadt, att den hjälpbegärande icke eger att öfver uteblifvande af hjälp föra klagan, hädanefter än mindre böra uppstå fråga om så beskaffade ärendens hänvisande till och slutliga pröfning af rikets högsta domare-makt, hvars ingripande deruti äfven torde i någon mån kunna motverka den uppfattning af fattigvårdsförordningen, som lagstiftaren velat hos den sökande inplanta. Hvad åter beträffar den del af fattigvårdsmålen, som afser ett återkräfvande af lemnadt understöd åt personer, hvilka ej haft hemorts rätt i det samhälle, der understödet erhållits, och på hvilka mål yttrandet om en öfvervägande tvistemåls-egenskap torde syfta, vill Utskottet ingalunda bestrida, att beträffande dem en blandning af administrativ och juridisk natur kan anses ega rum, ehuru den författning som vid afgörandet af dessa mål är den egentligen bestämmande — förordningen angående mantals- och skattskrifningarne — jemväl i öfrigt nu finner sin mesta, om ej enda tillämpning i mål, som vid förd underdånig klagan Kongl. Maj:t i Stats-Rådet handlägger. I afseende på dessa mål förekommer dock den, såsom Utskottet synes, viktiga omständighet, att i desamma ganska ofta är att pröfva icke allenast om det fattigvårdssamhälle, emot hvilket anspråket blifvit riktadt, är den hjälptes rätta hemort i fattigvårdshänseende, utan ock i sammanhang dermed huruvida understödet blifvit lemnadt under sådana omständigheter, att ersättning därför bör utgå, eller om, med antagande äfven att ett understöd varit af verkligt behof påkalladt, detsamma icke blifvit utöfver detta behof utsträckt, hvilka frågor, derest Utskottets här ofvan uttalade äsigt om deras rent administrativa natur finnes grundad, icke böra utgöra föremål för domstols pröfning. Utskottet har väl icke ingått i någon undersökning, huru stort antalet varit af de under sednare åren till Kongl. Ecklesiastik-departementet fullföljda mål, deruti dessa begge till naturen från hvarandra skiljaktiga frågor i ett sammanhang till afgörande förekommit, och Utskottet kan derföre icke derom lemna annan upplysning än den Högsta Domstolens protokoll den 7 December 1868 innehåller, eller att år 1867, då, enligt från Ecklesiastik-departementet lemnad officiel uppgift, 38 fattigvårdsmål af den beskaffenhet det Kongl. förslaget upptog blifvit af Kongl. Maj:t afgjorda, blott sex mål blifvit uppgifna under sådana rubriker, som skulle egentligen antyda tvister om rätt försörjningsort och rättighet till ersättning för lemnadt fattigunderstöd. Om ock under de derefter följande två åren, då fattigvården varit mer än vanligt anlitad, besvärsmålens antal kan hafva i någon mån visat en tillväxt, så torde dock desamma till följd af rika skördar, stigande välstånd och lättade arbetstillfällen åter aftaga, och obestridligt måste dessutom vara, att, med antagande af den nu föreslagna fattig-

vårdslagen, hvarigenom icke allenast de fall, uti hvilka fattigvård skall lemnas, blifvit betydligt inskränkta, utan ock klagan af den hjälpsökande öfver vägrad fattigvård icke vidare eger rum, dessa tvister skola så aftaga i mängd, att handläggningen af desamma, hvilka, enligt den sednast afgångne departementschefens yttrande till statsråds-protokollet, till större delen vore af jemförelsevis mindre invecklad beskaffenhet, icke vidare skall i afsevärd mån förtynga arbetet, vare sig inom departementet eller konseljen.

Då således en del af fattigvårdsmålen, enligt Utskottets åsigt, äro och äfven antagits vara af rent administrativ natur,

då uti det vida största antalet af de öfriga synas ingå frågor, som äro af enahanda administrativa egenskap, och

då i öfrigt dessa ärenden äro af ett jemförelsevis ringa antal samt i allmänhet föga invecklad beskaffenhet, har Utskottet, i afseende å fullföljden af dessa ärenden i sista instansen, ansett det böra förblifva vid hvad nu är stadgadt.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt och med tillkännagifvande, att de delar af Kongl. Maj:ts förslag, om hvilka Utskottet icke särskildt yttrat sig, ej föränledt anmärkning från Utskottets sida, får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäler, att Riksdagen, med godkännande af Kongl. Maj:ts förslag i de delar, hvilka äro att hänföra till kommunallag eller angå statens skyldighet i vissa fall att bekosta fattigvård, vid granskning af Kongl. Maj:ts förslag i öfrigt endast funnit skäl att i underdånighet hemställa:

1:o att åliggandet i § 3 för dem, hvilka sins emellan äro i rätt ned- eller uppstigande skyldskap, att, i mån af behof; å ena, och förmåga, å andra sidan, försörja hvarandra, måtte inskränkas till föräldrar och barn;

2:o att såsom vilkor för giltigheten af beslut jemväl om rotefördelnings upphäfvande, hvarom stadgas i 8 § 3 mom., måtte bestämmas, att sådant beslut underställes Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning;

3:o att stadgandet i § 22 måtte förändras derhän, att en hvar enligt regel skall anses hafva hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, hvarest han sednast författningsenligt blifvit eller

bort blifva mantalsskrifven; i sammanhang hvarmed, i stället för hvad 25 § af Kongl. Maj:ts förslag innehåller, torde böra stadgas, att, om någon kommit i behof af fattigvård enligt 1 § för sig, hustru eller minderårigt barn innan ett år förflutit sedan han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, eller om den, som med afseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrifvits inom fattigvårdssamhälle, dit ej inflyttat, han anses icke hafva hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han sålunda blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, och att detsamma gäller, der någon, som till följd af inflyttning blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, under loppet af ett år näst dertförut eller näst derefter af annat fattigvårdssamhälle åtnjutit fattigvård för sig, hustru eller minderårigt barn;

4:o att lydelsen af 24 § 4 mom. måtte ändras så, att den tydligare uttrycker, att vid den hemorts rätt barn eger, då det fyller 15 år, bibehålles det till dess det sjelf annan erhåller;

5:o att hvad i 39 § är föreslaget derom, att fattigvårdssamhälle må ega att om sättet för förfarande med betlare meddela tillsyningsmän särskilda föreskrifter, måtte uteslutas;

6:o att tiden för det allmänna arbete, som enligt 42 § kan åläggas, måtte bestämmas till minst en och högst sex månader, och detta så väl för den, som är fullt arbetsför, som för annan;

7:o att rättighet enligt 46 § 2 mom. att åt särskild nämnd uppdraga pröfning af klagomål öfver fattigvårdsstyrelses beslut, hvarigenom understöd blifvit till större eller mindre del vägradt, måtte tillerkännas allenast stad;

8:o att ur mom. 4 af samma § orden "inom länet" måtte utgå; samt

9:o att, i afseende å klagan öfver Kammarrättens beslut i fattigvårdsmål, måtte förordnas, att besvären böra ingifvas i Ecklesiastik-departementet, för att af Kongl. Maj:t i Stats-Rådet pröfvas;

Och har Utskottet, till lättnad af öfversigten, låtit här nedan införa förslaget till förordning i dess helhet med de af Utskottet tillstyrkta förändringar, dessa sednare utmärkta med kursiv stil.

Förslag till förordning angående fattigvården.

I.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Befinnes någon, i saknad af egna medel samt vård och underhåll af annan, vara så nödställd, att han lider brist på hvad han till livvets uppehållande oundgängligen behöfver; och är han minderårig eller till följd af ålderdom, själs- eller kroppssjukdom, vanförhet eller lyte urständssatt att genom arbete förvärfva hvad för behovvets afhjelpande erfordras; då skall nödtorftig fattigvård honom lemnas.

Med minderårig förstås i denna förordning den, som yngre är än femton år.

2 §.

För beviljande af fattigvård i andra fall än dem, hvilka i 1 § omförmälas, eger fattigvårdssambälle bestämma de grunder, som böra af samhällets fattigvårdsstyrelse iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att meddela fattigvård i den mån styrelsen pröfvar nödigt.

3 §.

En hvar, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sig sjelf och sina minderåriga barn, så ock arbetsför man sin hustru; åliggande i öfrigt *föräldrar och barn* att i mån af behof, å ena, och förmåga, å andra sidan, hvarandra försörja.

4 §.

För försörjning af tjenstehjon, statfolk samt fabriks-, handtverks-, bruks- eller grufve-arbetare äfvensom af deras hustrur och hemmavarande minderåriga barn

skall, under den tid arbetsaftalet gäller, husbonde ansvara, så att de ej falla fattigvården till last.

5 §.

För öfrigt skall, der särskilda stadganden om fattigvård äro meddelade, såsom i fråga om understöd till fattigt barn i skolåldern eller till den, som från allmän arbetsanstalt eller fängelse frigifves, eller om kostnadsfri vård å lasarett af medellösa inom lasarettets distrikt insjuknade personer, som tillhöra annat lasarettssdistrikt, gälla hvad sålunda är stadgad.

II.

Om fattigvårdssamhälle.

6 §.

1. Hvarje socken å landet samt hvarje stad eller köping, som har egen kommunalförvaltning, utgör för sig ett fattigvårdssamhälle.

2. Hafva två eller flera socknar å landet eller lands- och stadskommun gemensam kommunalförvaltning, skola de ock samfäldt såsom ett fattigvårdssamhälle anses.

3. Särskilda fattigvårdssamhällen må ock kunna förena sig om bildande af gemensam arbetsanstalt eller om annan gemensam åtgärd för fattigvård; dock skall, då fråga är om inrättande af tvångsarbeitsanstalt, anmälan derom göras hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som har att ärendet jemte eget yttrande till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnas.

7 §.

Fattigvårdssamhälles beslutanderätt utöfvas å landet vid kommunalstämma eller, der kommunalfullmäktige äro utsedde, af dessa, samt i stad å allmän rådstuga eller af stadsfullmäktige, der sådana finnas. Verkställighet och förvaltning tillkomma fattigvårdsstyrelse, på sätt här nedan bestämmes.

8 §.

1. Fattigvårdssamhälle å landet eger rätt att i afseende å fattigvården i dess helhet eller viss del deraf fördela sig i rotar, med åliggande för hvarje rote

att besörja sin fattigvård; gällande dock, såsom grundvilkor för sådan fördelning, ej allenast att den inom samhället då förhanden varande fattigvårdstungan så jemnt som möjligt utskiftas, samt att, derest antagligt är, att en eller annan rote till följd af särskildt förhållande kommer att i framtiden tillskyndas jemförelsevis större fattigvårdstunga, derefter lämpadt årligt bidrag af samhället lemnas till sådan rotes enskilda fattigvård, utan äfven att, om, sedan fördelningen kommit till stånd, någon rote skulle till följd af inträffande särskilda omständigheter, de der icke af rotens åtgörande berott, drabbas af alltför tryckande fattigvårdstunga, samhället lemnar roten det understöd, som, derest öfverenskommelse icke kan träffas, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skäligt pröfvar.

2. Fråga om fattigvårdssamhälles fördelning i rotar må endast vid ordinarie kommunalstämma till behandling förekomma, och erfordras för beslut om sådan fördelnings införande två tredjedelar af de närvarandes röster efter röstvärdet; börande i beslutet noggrannt upptagas de särskilda villkoren för fördelningen jemte bestämmelser, dels huru frågor om rotes fattigvårdsangelägenheter skola behandlas och afgöras, dels huru bidrag till såväl rotarnes enskilda som äfven samhällets gemensamma fattigvård skola utgöras, dels huru redovisning för rotes fattigvårdsförvaltning skall afgifvas och dels i hvilken mån de grunder, som, enligt hvad här nedan om hemortsrätt stadgas, gälla i afseende på visst fattigvårdssamhälles skyldighet att bekosta fattigvård, skola tillämpas i fråga om enahanda skyldighet för rote. Är beslut om rotefördelning sålunda fattadt, skall frågan dock hvila till nästa ordinarie kommunalstämma. Blifver vid denna stämma beslutet med förenämnda röstöfvervigt förnyadt, skall det öfverlemnas till pröfning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som detsamma antingen oförändradt fastställer eller af skäl, som skola anföras, ogillar.

3. Har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställt beslut om fattigvårdssamhälles fördelning i rotar, fortfar den fördelning till dess annorlunda bestämmes, dock minst fem år; och må förslag om upphäfvande eller förändring deraf ej väckas förr än under femte året sedan fördelningen trädde i verkställighet. Förslag om rotefördelnings upphäfvande pröfvas vid ordinarie kommunalstämma, och gäller såsom beslut den mening, hvilken flertalet af de närvarande efter röstvärdet bifaller. *Beslutet underställes Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning och eger, der beslut om rotefördelnings bibehållande blifvit fastställt*, fördelningen fortfarande bestånd under lika lång tid, som: här ofvan är nämnd. I fråga åter om förändring af rotefördelning iakttages hvad om införande af sådan är stadgad.

4. Der fördelning i rotar kommit till stånd, ansvarar icke desto mindre fattigvårdssamhället för fullgörandet af rotarnes skyldighet att lemna fattigvård, dock mot godtgörelse af rote, som vederbör.

9 §.

1. På hvarje fattigvårdssamhälle ankommer att i öfverensstämmelse med denna förordning ordna sin fattigvård på sätt efter ortens särskilda förhållanden lämpligast finnes, dock så att betlande må förekommas; börande fattigvårdssamhälle låta sig angeläget vara att bilda arbetsanstalt för personer, som stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, samt att verka därför, att genom inrättande af spar- och nödhjelps-kassor eller medelst andra tjenliga åtgärder framtida fattigvårdsbehof i möjlig mån förebygges.

2. Vill fattigvårdssamhälle enskildt för sig inrätta tvångsarbeitsanstalt, gäller hvad om behandling af sådan fråga är i 6 § 3 mom. stadgadt.

3. De bestämmelser angående fattigvårdens ordnande och handhavande, hvilka fattigvårdssamhälle finner erforderliga, skola upptagas i reglemente, som, efter det fattigvårdsstyrelsen dertill afgifvit förslag, af samhället fastställles; Kongl. Maj:ts Befallningshafvande likväl obetaget att pröfva lagligheten af sådan bestämmelse, då fråga om tillämpning deraf förekommer.

III.

Om fattigvårdsstyrelse.

10 §.

1. I hvarje fattigvårdssamhälle skall finnas en fattigvårdsstyrelse, hvilken å landet, der ej samhället annorlunda förordnar, utgöres af kommunalnämnden.

2. Är fattigvårdssamhälle fördeladt i rotar, skall jemväl finnas en fattigvårdsföreståndare inom hvarje rote; ankommande på rote att bestämma, huruvida dess fattigvårdsangelägenheter skola af särskild styrelse handhafvas.

3. Kyrkoherden eller den, hans ställe företräder, är berättigad att i de inom pastoratet för fattigvårds handhavande utsedda styrelsers förhandlingar och beslut deltaga.

11 §.

Den, som vill söka fattigvård, eger att anmäla sig hos ordföranden i fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han vistas, eller hos kyrkoherden eller annan ledamot i samma styrelse eller tillsyningsman, som i 39 § omförmäles

förmåles, eller den person, styrelsen kan hafva utsett att sådan anmälan emottaga, samt inom rote hos fattigvårdsföreståndaren. Anmälan om behof af fattigvård må ock göras hos polismyndighet eller dess underlydande betjente, som, der omständigheterna synas påkalla åtgärd af fattigvårdsstyrelsen, densamma derom underrättar.

12 §.

1. Fattigvårdsstyrelsen, som har att behandla frågor om beviljande af sökt fattigvård, åligger att göra sig noga underrättad om sökandens lefnadsförhållanden och behof samt efter förekommande omständigheter bestämma, om och i hvilken mån fattigvård honom lemnas må; börande dervid iakttagas, att barn, om hvilket fattigvårdsstyrelse föränlåtes taga vård, varder ej allenast försedt med uppehälle och stadig bostad utan äfven kristligen uppfostradt och undervisadt.

2. I fråga om fattigvård enligt 1 § må åtskilnad icke göras, om den nödstälde tillhör det fattigvårdssamhälle, der han söker fattigvård, eller icke.

13 §.

1. Fattigvårdsstyrelse åligger vidare att

hålla förteckning öfver de personer, hvilka åtnjuta fattigvård;

hafva tillsyn öfver dessa personer samt vaka deröfver, att beviljad understöd behörigen användes och att de, som af styrelsen emottagit barn eller andra till försörjning, fullgöra sina skyldigheter; börande för sådant ändamål, der det lämpligen ske kan, fattigvårdssamhället fördelas i distrikt, hvarterda stående under närmaste uppsigt af en ledamot af fattigvårdsstyrelsen;

allt öfrigt, som till fattigvården hör, besörja i enlighet med denna förordning och de särskilda bestämmelser, som af fattigvårdssamhället meddelas;

hvarje år aflemna utgifts- och inkomst-förslag för nästföljande året, föra räkning öfver medel, hvilka styrelsen har om händer, samt för sin förvaltning lemna redovisning, allt i öfverensstämmelse med kommunallagarne; och

angående fattigvården afgifva statistisk redogörelse jemlikt de föreskrifter, Kongl. Maj:t låter utfärda.

2. Fattigvårdsstyrelse bör ock, der anmälan göres, att barn betlar eller att det vanvårdas, förskaffa sig underrättelse om förhållandet och i anledning deraf förfara på sätt styrelsen finner vara af omständigheterna påkalladt.

3. Skulle till följd af missväxt eller annan allmännare olycka sådan inskränkning i eljest vanliga tillfällen till erhållande af arbetsförtjenst ega rum, att arbetsföra personer utan eget förvållande äfventyra nöd, må fattigvårdsstyrelsen ega

att hemställa till fattigvårdssamhället om vidtagande af de åtgärder, hvilka deraf må föranledas.

14 §.

1. Är fattigvårdssamhälle fördeladt i rotar, skall fattigvårdsstyrelsen ej allenast hålla tillsyn deröfver, att de särskilda rotarne fullgöra hvad dem i afseende på fattigvård i allmänhet åligger, utan ock, der i visst fall fattigvård, som enligt 1 § erfordras, af rote underlåtes och rättelse ej genast efter tillsägelse af fattigvårdsstyrelsen följer, lemna den behöfvande nödig fattigvård och vidare förfara såsom i 29 § sägs. Enahanda tillsyn och förfarande åligger styrelsen i afseende å fattigvård, hvilken enskild person enligt 34 § sig åtagit.

2. Uppstår tvist emellan särskilda, till samma fattigvårdssamhälle hörande rotar angående skyldighet att bekosta fattigvård för viss person, tillkommer samhällets fattigvårdsstyrelse att tvisten afgöra.

15 §.

1. Der kommunalnämnd ej utgör fattigvårdsstyrelse, utser fattigvårdssamhälle på landet ledamöter i sådan styrelse till det antal, som med hänsigt till samhällets vidd och folkmängd erfordras, dock ej mindre än tre; och skola, då val till ledamöter anställas, jemväl utses suppleanter i styrelsen till halfva antalet af ledamöterna, eller, om dessas antal ej är jemnt, till det antal, som är närmast öfver hälften.

2. I stad utses ledamöter i fattigvårdsstyrelse till det antal, fattigvårdssamhället finner skäligt bestämma, dock ej mindre än fem.

3. I afseende på ledamots och suppleants tjenstgöringstid och afgang samt rättighet att uppdraget sig afsäga iakttages å landet hvad om ledamot eller suppleant i kommunalnämnd, och i stad hvad om stadsfullmäktig gäller.

4. Är fattigvårdssamhälle i rotar fördeladt, utser hvarje rote sin fattigvårdsföreståndare äfvensom, der rote bestämt, att särskild styrelse för dess fattigvårdsangelägenheter skall finnas, två eller flera af rotens medlemmar att jemte fattigvårdsföreståndaren sådan styrelse utgöra.

16 §.

1. I fattigvårdssamhälle, hvarest särskild fattigvårdsstyrelse är tillsatt, utser samhället bland styrelsens ledamöter ordförande och vice ordförande att tjengöra för den tid, de äro till ledamöter valde.

2. Äro både ordförande och vice ordförande hindrade att styrelsens sammanträde bevista, utser styrelsen inom sig ordförande för tillfället.

3. Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall ofördröjligen insändas uppgift på den persons namn och hostad, som blifvit vald till ordförande i fattigvårdsstyrelse; och låter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derom i länskungörelse meddela underrättelse.

4. I styrelse för rotes fattigvårdsangelägenheter är fattigvårdsföreståndaren ordförande.

17 §.

1. Fattigvårdsstyrelse sammanträder å det ställe och på de tider, styrelsen bestämmer, och dessutom så ofta ordföranden finner nödigt eller då minst halfva antalet af styrelsens ledamöter derom gör framställning; börande å landet underrättelse om blifvande sammanträde offentligen kungöras samt kyrkoherden i församlingen meddelas, derest ej fråga är om ärende, som fordrar skyndsammare handläggning, än att sådant kan medhinnas.

2. Ärende må icke hos fattigvårdsstyrelse till afgörande företagas, såvida ej flera ledamöter än hälften af hela antalet äro tillstädes; börande, der ledamöterna endast äro tre, hela antalet tillstädesvara.

3. Omröstning till beslut sker öppet och tillkommer hvarje röstande en röst. Äro rösterna å båda sidor lika delade, gäller den mening, ordföranden biträder. Val skall, der så äskas, förrättas med slutna sedlar och skiljer lotten emellan lika röstetal.

18 §.

1. Ordförande i fattigvårdsstyrelse på landet skall vid sammanträde föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, upptagande styrelsens beslut med skälen dertill. Han ombesörjer skriftvexlingen, emottager till styrelsen ankommande skrivelser och gjorda framställningar, ansvarar för räkenskapernas ordentliga förande, vårdar styrelsens handlingar och håller öfver dem register, allt utan annan ersättning, än den godtgörelse, som för skrifmaterialier, postporto samt skrifnings- och räkenskaps-besvär af fattigvårdssamhället anslås; egande ordförande att för utförandet af nämnda göromål antaga erforderliga biträden samt, när han finner skäligt, dem entlediga.

2. Hvad här är sagdt gäller ock för ordförande i fattigvårdsstyrelse i stad, så framt ej af allmän rådstuga eller stadsfullmäktige, der sådane finnas, annorlunda beslutes.

19 §.

Hvarje ledamot i fattigvårdsstyrelse ansvarar gemensamt med de öfriga för de medel, styrelsen under sin förvaltning haft, äfvensom för de säkerhetshandlingar, mot hvilkas antaglighet han ej till protokollet gjort anmärkning. Denna ansvarighet fortfar till dess förvaltningen blifvit godkänd af fattigvårdssamhället eller, om klander anställs, af vederbörlig domstol, eller ock till dess natt och år efter räkenskapernas aflemnande förflutit, utan att klander i laga ordning blifvit anställt.

20 §.

Fattigvårdsföreståndare äfvensom rotestyrelse skall ställa sig till efterrättelse ej mindre hvad här ofvan om åliggande för fattigvårdsstyrelse och dess ordförande sagdt är och i afseende på rotens fattigvård finnes tillämpligt, än ock de särskilda föreskrifter, hvilka beslutet om rotefördelningen innehåller eller roten meddelar.

21 §.

De föreskrifter, som i 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19 och 20 §§ äro meddelade, gälla ej för Stockholms stad, utan tjena angående de ämnen, som i dessa §§ afses, förordningen angående kommunalstyrelse i Stockholm samt den för Stockholms fattigvårdsnämnd gällande instruktion till efterrättelse.

IV.

Om hemortsrätt samt om ersättning för lemnad fattigvård.

22 §.

I fråga om fattigvård skall svensk medborgare, för hvilken behof deraf uppstår, anses, med nedan stadgade undantag, hafva hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, hvarest han sednast författningsenligt *blifvit eller bort blifva mantalsskrifven*.

23 §.

Den, som fyllt sextio år, behåller derefter den hemortsrätt han då egde.

24 §.

1. Hustru har, oberoende af sin ålder, samma hemorts rätt som mannen. Varder äktenskapet genom mannens död eller eljest upplöst, behåller hustrun den hemorts rätt, hon under äktenskapet senast egde, till dess annan henne tillkommer.

2. Äkta barn, som är minderårigt, har faderns eller, der han är död och modern lefver, moderns hemorts rätt, men, om båda föräldrarna äro döda, den hemorts rätt, hvilken den sist aflidne vid sin död egde.

3. Oäkta minderårigt barn har samma hemorts rätt som modern eller, om hon är död, den hon senast egde.

4. Vid den hemorts rätt, barn eger, då det fyller femton år, bibehålles det, till dess det sjelf annan erhåller.

25 §.

Har någon för sig, hustru eller minderårigt barn, kommit i behof af fattigvård enligt 1 §, innan ett år förflutit sedan han, till följd af inflyttning, blifvit eller bort blifva mantalsskrifven inom visst fattigvårdssamhälle, eller har den, som, med afseende å tilltänkt inflyttning, mantalsskrifvits inom visst fattigvårdssamhälle, dit ej inflyttat; anses personen icke hafva hemorts rätt i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han sålunda blifvit eller bort blifva mantalsskrifven, utan behåller han den hemorts rätt, han näst derförut egde. Detsamma gäller, der någon, som till följd af inflyttning blifvit eller bort blifva inom visst fattigvårdssamhälle mantalsskrifven, under loppet af ett år näst derförut eller näst derefter för sig, hustru eller minderårigt barn af annat fattigvårdssamhälle åtnjutit fattigvård.

26 §.

För dem af krigsmanskapet eller af de vid kronans varf eller verkstäder anställda arbetare eller handverkare, hvilka endast till följd af tjensten mantalsskrifvas å tienstgöringsorten, gäller ej denna mantalsskrifning till bestämmande af deras hemorts rätt.

27 §.

Fattigvårdssamhälles fördelning i rotar har icke i förhållande till annat samhälle inverkan på fråga om hemorts rätt eller deraf beroende ersättning för lemnad fattigvård.

28 §.

Ej må någon för äfventyret af framtida fattigvårdstunga förmenas rätt att välja vistelseort.

29 §.

1. Fattigvårdssamhälle, som på grund af 1 § lemnat fattigvård åt någon, hvilken inom annat samhälle har hemortsrätt, är berättigadt att därför äfvensom för begrafningskostnad, om sådan erfordrats, af det sednare samhället erhålla ersättning. För utbekommande deraf eger fattigvårdsstyrelsen, som meddelat fattigvården, att med aflemnande af tillgängliga handlingar till upplysning om det fattigvårdssamhälle, der den nödstälde har hemortsrätt, samt med anmälan om de förhållanden, af hvilka fattigvården påkallats, och beskaffenheten deraf, inom en månad efter den dag, då fattigvården beviljades, anställa talan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet. Försittes nämnde tid, skall all rätt till ersättning för fattigvård, som lemnas derefter och intill dess krafvet anhängiggöres, anses förfallen. Då ersättningstalan, hvarom nu är nämndt, blifvit väckt, förelägger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, vid lämpligt äfventyr, fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, mot hvilket talan föres, att inom viss kort tid med förklaring inkomma. Uppgifves den nödstälde hafva hemortsrätt inom fattigvårdssamhälle i annat län, öfverlemnas ärendet till handläggning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes. Efter skriftvexlingens afslutande och sedan ytterligare utredning, der sådan erfordras, försiggått, afgöres målet af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Särskild tvist emellan fattigvårdssamhällen om det belopp, hvartill ersättning för sådan fattigvård skäligen bör bestämmas, skall ock af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afgöras.

2. Har fattigvårdssamhälle tillskyndats kostnad för fattigvård, som enligt 1 § lemnats någon, för hvars försörjning skyldeman eller annan enskild person eller rote bör ansvara, eger, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift, samhället att af den, hvilken ansvarigheten åligger, åtnjuta ersättning för den lemnade fattigvården, så ock för begrafning, der sådan egt rum. I fråga om utsökande af ersättning, som här omförmäles, gäller i tillämpliga delar hvad i 1 mom. om kraf mot visst fattigvårdssamhälle är stadgad.

3. Är fattigvård enligt 1 § tilldelad någon, hvars hemortsrätt ej kan utrönas, eller den, som icke är svensk medborgare, och kan ej hos enskild person uttagas ersättning för den kostnad, som förorsakats af fattigvården eller af begrafning, om sådan ifrågakommit, erhåller vederbörande fattigvårdssamhälle godtgörelse af staten i den ordning, här nedan bestämmes.

30 §.

Då någon, som af ett fattigvårdssamhälle undfår fattigvård enligt 1 §, har hemortsrätt i annat fattigvårdssamhälle, eger fattigvårdsstyrelsen i det senare samhället begära hans hemsändande eller derom sjelf besörja, eller ock med begifvande af fattigvårdsstyrelsen i det samhälle, hvarest han vistas, låta honom der kvarblifva, i hvilket senare fall hans fattigvård besörjes af denna styrelse mot ersättning af det samhälle, der han har hemortsrätt. Vill denna fattigvårdsstyrelse ej medgifva hans kvarblifvande, är styrelsen berättigad att hemsända honom till det fattigvårdssamhälle, i hvilket han har hemortsrätt, och att af detta samhälle erhålla godtgörelse för den skäligen kostnad, som deraf föranledes; dock må hemsändande ej ske, innan fattigvårdsstyrelsen i sistnämnda samhälle lemnats tillfälle att dermed sjelf taga befattning, och ej heller ega rum, så framt den, hvars hemsändande är i fråga, skulle deraf lida till sin helse, eller fattigvården endast är tillfällig.

2. Hvad i 29 § 2 och 3 mom. är stadgad om ersättning för fattigvård åt dem, som der nämnde äro, gäller ock om godtgörelse af kostnad för deras hemsändande.

31 §.

1. Befinnes någon af manskapet vid värfvad trupp inom arméen eller vid annan afdelning af sjöförsvaret än båtsmanshället, eller någon vid kronans varf eller verkstad anställd arbetare eller handtverkare inom ett år efter afskedstagandet vara af ålderdom eller ock af själs- eller kropps-sjukdom, vanförhet eller lyte, som under tjenstetiden ådragits, försatt i så nödställd belägenhet, att fattigvård enligt 1 § honom lemnas, ersättes vederbörande fattigvårdssamhälle af staten ej mindre kostnaden för fattigvården, än äfven hemsändnings- eller begrafnings-kostnad, der sådan ifrågakommit. Lag samma gäller, då fattigvård enligt 1 § lemnas hustru eller minderårigt barn, som deraf är i behof, under det mannen eller fadern i tjenst, som här är nämnd, kvarstår eller inom ett år efter hans under tjenstetiden inträffade död eller inom lika tid efter det han från tjensten undfick afsked, i sistnämnda fall dock endast om mannen eller fadern till följd af ofvan uppgifvet förhållande enligt 1 § sjelf varit eller är i åtnjutande af fattigvård.

2. Har någon oafbrutet under längre tid, dock minst fem år, vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt, och samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats; må samhället, om det är af fattigvård synnerligen betungadt, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t pröfvar skäligen.

32 §.

1. Ersättning eller understöd af staten enligt 29, 30 och 31 §§ sökes af vederbörande fattigvårdsstyrelse hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för hvarje år inom Januari månads utgång det påföljande året; och åligger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att granska de ansökningar, som inkommit, och före den 15 nästföljande Mars dem jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:t insända.

2. Angående behandling af frågor om ersättning för understöd, som af fattigvårdssamhällen i ett af de förenade rikena Sverige och Norge lemnas nödställda personer från det andra riket, gäller hvad särskildt stadgas.

V.

Om bidrag till fattigvården.

33 §.

Der afkastningen af fattigvårdssamhälles för fattigvården afsedda fastigheter och kapital, inflytande bötesmedel, kollektor, frivilliga gåfvor och andra sådana inkomster icke äro tillräckliga för fattigvårdens bestridande, skall dertill erläggas en afgift för året af högst femtio öre för man och tjugofem öre för qvinna, som inom fattigvårdssamhället mantalsskrifven är och fyllt aderton år; dock må eftergift deraf kunna beviljas den, som befinner sig i särdeles knappa omständigheter. Hvad derutöver erfordras, fylles genom tillskott efter de grunder, som för kommunalutskyliders utgörande i allmänhet äro stadgade.

34 §.

Idkas vid fabriks-, bruks- eller grufveegendom inom fattigvårdssamhälle å landet rörelse af den utsträckning, att dervid begagnas ett större antal arbetare, som utgöra egna matlag, eller har innehafvare af jord å landet i sin tjänst antagit statfolk eller å sina egor upplåtit bostad eller plats dertill åt så kallade backstugusittare eller inhysesshjon, de der ock utgöra egna matlag; och finnes sådant för fattigvårdssamhället medföra väsendtligt större tunga, än som motsvaras af de bidrag, hvilka enligt 33 § egendomsinnehafvaren skall lemna, är denne pliktig, att derutöver utgifva särskildt tillskott. Härom må öfverenskommelse mellan fattigvårdsstyrelsen och egendomsinnehafvaren träffas, men, der det ej sker, eger Kongl.

Maj:ts

Maj:ts Befallningshafvande, på fattigvårdsstyrelsens yrkande och efter det egendomsinnehafvaren blifvit hörd, att pröfva, huruvida denne bör till fattigvårdssamhället erlägga särskild årlig afgift, hvilken må bestämmas till högst tio riksdaler för hvarje sådant matlag. Önskar egendomsinnehafvaren att heldre åtaga sig enskild ansvarighet för den fattigvårdstunga, som af ifrågavarande matlag föranledes, är det honom tillåtet, så vida han dertill finnes vederhäftig, och åtnjuter han då befrielse från ej mindre nämnda särskilda afgift än äfven hälften af den tillskottsavgift, hvarom i 33 § stadgas. Öfverenskommelse eller föreskrift, som här är nämnd, skall gälla för en tid af fem år; dock må, så vida fattigvårdssamhället och egendomsinnehafvaren derom åsämjas, öfverenskommelsen eller föreskriften före denna tids utgång upphöra att tillämpas.

VI.

**Om fattigvårdssamhälles rätt mot dem, som åtnjuta fattigvård;
så ock om betlande.**

35 §.

1. Fattigvårdsstyrelse tillkommer målsmans- och husbonderätt öfver den, som af fattigvårdssamhället åtnjuter full försörjning, hvilken ej blott tillfällig är, samt husbonderätt ej mindre öfver en hvar, som för sig åtnjuter annan fattigvård, än ock öfver den, hvars minderåriga barn eller hvars hustru enligt 1 § åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig; gällande den målsmans- och husbonderätt så länge fattigvården fortfar.

2. Om någon genom lättja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård måste enligt 1 § någon af dem lemnas, skall han, äfven om fattigvården är tillfällig, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde till dess den kostnad, fattigvårdssamhället tillskyndats, blifvit godtgjord. Till enahanda påföljd är den förfallen, hvars minderåriga barn, enligt hvad här nedan sägs, för betlande anhålles och på fattigvårdssamhälles bekostnad hemsändes.

3. Den fattigvårdsstyrelse tillkommande husbonderätt må styrelsen å annan öfverlåta.

4. Skulle arbetsför person, som står under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde och ej är minderårig, vägra att fullgöra arbete, som honom föresättes af styrelsen eller annan, å hvilken husbonderätten öfverlåtits, eller eljest visa tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, och rättar han sig ej efter styrelsens varning, må styrelsen, då hon aktar nödigt, om förhållandet göra anmälan hos Kongl. Maj:ts

Befallningshafvande. Visar åter annan, som står under fattigvårdsstyrelses husbondevälde, tredska, sjelfsväld, oordentlighet eller sturskhet, må, om han fyllt femton år, hans underhåll för någon tid minskas, och eger, om han yngre är, styrelsen låta honom lämpligen aga.

36 §.

1. Fattigvårdssamhälle är berättigadt att af den egendom, som tillhör någon då han kommer i åtnjutande af fattigvård, eller honom sedermera tillfaller, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift, erhålla godtgörelse ej mindre för lemnad fattigvård än äfven för hemsändnings- eller begravningskostnad, när sådan ifrågakommit.

2. Varder enligt 1 § någon emottagen till full försörjning, som ej blott tillfällig är, skall allt, hvad han då eger, tillfalla det fattigvårdssamhälle, som bekostar fattigvården.

3. Arbetsförtjenst, som tillkommer någon den tid han står under fattigvårdsstyrelses husbondevälde, må, antingen styrelsen begagnar hans arbetskraft eller tillåter honom sjelf deröfver förfoga, användas ej allenast till godtgörelse, hvarom i 1 mom. förmäles, utan oek till ersättning för fattigvård, hvilken enligt 1 § lemnats hans minderåriga barn eller hans hustru, äfvensom till gäldande af hvad han enligt 43 § 2 mom. kan kännas skyldig att utgifva för betlande barns hemsändande.

37 §.

Hvad i 35 och 36 §§ är sagdt om fattigvårdssamhälle och fattigvårdsstyrelse, gäller ock, der samhälle är i rotar fördeladt, för rote- och fattigvårdsföreståndare eller rotestyrelse.

38 §.

Hvar som med ord eller åtbörder begär allmosa af annan än den, hvilken enligt 11 § bör anmälan om behof af fattigvård emottaga, anses hafva betlat.

39 §.

1. Inom hvarje fattigvårdssamhälle skall finnas behöfligt antal tillsyningsmän, hvilka böra anhålla betlare och med dem anställa förhör samt i öfrigt förfara på sätt i 40 § föreskrifves.

2. Fattigvårdsstyrelsen eger att tillsyningsman antaga och, då styrelsen så

för godt finner, entlediga; och åtnjuter tillsyningsmannen för sitt bestyr den aflöning, fattigvårdssamhället efter förslag af fattigvårdsstyrelsen bestämmer.

40 §.

1. Anser tillsyningsman anhållen betlare, som fyllt femton år, vara i den nödställda belägenhet, att enligt 1 § fattigvård erfordras, skall tillsyningsmannen om förhållandet göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen för den åtgärd, som vederbör.

2. Betlar någon efter fyllda femton år utan att vara i den nödställda belägenhet, att fattigvård enligt 1 § erfordras, och är han förut beträdd med betlande, eller ådagalägges af omständigheterna att han stryker omkring för att öfva betlande, må tillsyningsman, om betlaren icke har sitt hemvist inom det fattigvårdssamhälle der han anhålles, afföra honom till närmaste krono- eller stadsbetjent för att genom dennes försorg öfverlemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Har åter anhållen betlare sitt hemvist inom det fattigvårdssamhället, anmäler tillsyningsman förhållandet hos fattigvårdsstyrelsen, som, der fattigvård enligt 2 § anses icke böra ifrågakomma, meddelar betlaren varning eller ock låter honom till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afföra.

3. Anträffas minderårigt barn betlande inom främmande fattigvårdssamhälle, bör tillsyningsmannen ombesörja barnets afförande till det fattigvårdssamhälle, hvarest barnet har hemortsrätt, eller, om den, hvilken vården om barnet åligger, har sitt hemvist inom annat fattigvårdssamhälle, till detta. Är ej då tillförlitligen känt, till hvilken ort barnet sålunda må kunna afföras, bör tillsyningsmannen öfverlemla det till fattigvårdsstyrelsen för erhållande under tiden af den fattigvård, som nödig pröfvas.

4. Betlar minderårigt barn inom fattigvårdssamhälle, hvarest den, hvilken vården om barnet åligger, har sitt hemvist eller barnet har hemortsrätt, eller är barn till följd af betlande hemsändt till sådant samhälle, bör tillsyningsman om förhållandet göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen, som lemnar barnet fattigvård, då sådan erfordras, eller, om behof deraf ej är för handen och af omständigheterna ådagalägges, att betlandet ej skett på befallning eller med tillåtelse af föräldrar eller annan, som vården om barnet åligger, varnar barnet samt uppmanar den, hvilken om barnet har vård, att hålla noggrann tillsyn öfver detsamma. Varder, sådant oaktadt, betlandet förnyadt, gör tillsyningsman derom anmälan hos ortens polismyndighet, som då må förordna, att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, med aga hemma i huset rättas skall.

5. Har minderårigt barn betlat på befallning eller med tillåtelse af föräldrar eller annan, som är skyldig att om barnet hafva vård, må fattigvårdsstyrelsen antingen varna den, som betlandet befallt eller tillåtit, eller ock om förhållandet göra anmälan hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

41 §.

1. Betlare, hvarom i 40 § 2 mom. sägs, må Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, antingen betlaren tillhör länet eller icke, ålägga allmänt arbete, der sådan åtgärd pröfvas vara af omständigheterna påkallad, men eljest låter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förpassa eller med fångskjuts försända honom till den ort, hvarest han anses hafva sitt rätta hemvist; Kongl. Maj:ts Befallningshafvande obetaget att, då det pröfvas lämpligare, öfverlemna betlare, som anses hafva sitt hemvist inom annat län, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes för behandling, som här är föreskrifven.

2. Har någon gjort sig skyldig till förseelse, som i 35 § 4 mom. eller 40 § 5 mom. sägs, och varder förhållandet hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmäldt, må, efter förhör inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller enligt dess förordnande vid domstol i orten, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ålägga honom allmänt arbete eller, då mildrande omständigheter förekomma, låta vid varning bero.

42 §.

1. Pröfvar Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skäligt ålägga betlare eller någon af dem, som mot 35 § 4 mom. eller 40 § 5 mom. sig förbrutit, allmänt arbete, skall tiden derfor bestämmas *till minst en och högst sex månader*; börande arbetet förrättas i allmän tvångsarbetsanstalt, som för orten är afsedd, eller ock i sådan, under offentlig myndighets tillsyn ställd tvångsarbetsanstalt, som i 6 § 3 mom. eller 9 § 2 mom. omförmäles, der dess stadgar det medgifva. Finnes ej sådan arbetsanstalt, skall han hållas lika lång tid i läns cellfängelse eller kronohäkte till det arbete, som kan vara att tillgå, eller, om utrymme der brister, i arbetsfängelse eller vid kronoarbeta korps.

2. Är betlare tillika såsom försvarslös förfallen till allmänt arbete, må ej särskildt ansvar för betlandet honom ådömas.

43 §.

1. Hemsändes betlare från fattigvårdssamhälle, hvarest han anhållits och enligt 1 § undfått fattigvård, gäller om ersättning för forslingskostnaden hvad ofvan är stadgadt i afseende på ersättning för hemsändande af den, hvilken kommit i åtnjutande af sådan fattigvård.

2. Har minderårigt barn blifvit anhållet inom främmande fattigvårdssamhälle och derifrån af tillsyningsman hemsändt, skall den kostnad, som dervid af omständigheterna oundgängligen påkallats, gäldas af det fattigvårdssamhälle, hvarest barnet har hemortsrätt, dock med rättighet för samhället till ersättning af den,

hvilken vården om barnet åligger; och utsökes ersättningen på sätt om kraf för lemnad fattigvård stadgats. Är sistnämnda samhälle fördeladt i rotar och hör barnet i fattigvårdshänseende till någon af dessa, skall roten godtgöra samhället hvad detsamma utgifvit, och eger roten samma rätt till ersättning, som här ofvan blifvit samhälle lemnad.

3. Der fattigvårdsstyrelse enligt 40 § 2 mom. låter afföra anhållen betlare till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, bestrides kostnaden därför af fattigvårdssamhället.

4. Utom i de fall, som i 1, 2 och 3 mom. nämnda äro, skall all kostnad för betlares forsling gäldas af staten.

44 §.

Hvad i afseende på behandling af betlande personer i denna förordning sägs om Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, gäller äfven för poliskammare.

45 §.

Till förekommande af betlande skola krono- och stadshetjente sjelfva använda all uppmärksamhet samt, så vidt på dem kan bero, lemua fattigvårdsstyrelse och tillsyningsman den handräckning, som påkallas.

VII.

Om klagan i fattigvårdsärenden.

46 §.

1. Är någon missnöjd med fattigvårdsstyrelsens beslut, hvarigenom sökt fattigvård blifvit helt och hållet eller till någon del vägrad, må han hos fattigvårdsstyrelsens ordförande begära att beslutet underställes fattigvårdssamhällets pröfning; och skall, då sådan begäran blifvit gjord, styrelsens ordförande ofördröjligen insända beslutet jemte de till saken hörande handlingar till kommunalstämman, magistratens eller stadsfullmäktiges ordförande, hvilken det åligger att inför vederbörande anmäla ärendet så skyndsamt, som omständigheterna påkalla.

2. Vill *stad* uppdraga pröfning, som i 1 mom. sägs, åt särskild nämnd, skall beslutet derom, hvilket jemväl bör innehålla föreskrifter angående nämndens sammansättning och verksamhet, anmälas hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som detsamma antingen oförändradt fastställer eller på skäl, som skola

anföras, ogillar. Har beslutet blifvit fastställt och särskild nämnd kommit till stånd, gäller om dess ordförande hvad angående magistrats och stadsfullmäktiges ordförande i 1 mom. är föreskrifvet.

3. Öfver kommunalstämmas, kommunalfullmäktiges, allmän rådstugas, stadsfullmäktiges eller särskild nämnds beslut angående sökt fattigvård må besvär ej anföras i annat fall, än att klaganden tilltror sig kunna visa, att beslutet ej i laga ordning tillkommit; och gäller för sådan klagan äfvensom för talans fullföljd mot annat af kommunalstämma, kommunalfullmäktige, allmän rådstuga eller stadsfullmäktige meddeladt beslut i fattigvårdsmål hvad i kommunallagarne sägs om besvär öfver dessa myndigheters beslut i andra kommunens angelägenheter.

4. Genom hvad i denna § stadgadt blifvit är Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som har till embetspligt att vaka öfver fattigvårdens behöriga handhavande, icke betaget att tillhålla det fattigvårdssamhälle, som underlåter att lemna fattigvård, då sådan enligt 1 § för viss person erfordras, att sin skyldighet fullgöra.

47 §.

Öfver fattigvårdsstyrelses beslut, som icke enligt 46 § 1 mom. tillhör fattigvårdssamhällets pröfning och icke heller angår annan förvaltningsfråga, för hvars behandling fattigvårdsstyrelsen jemlikt de i denna förordning eller i kommunallagarne gifna föreskrifter är endast inför fattigvårdssamhället ansvarig, må besvär anföras hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Besvären ingifvas innan klockan tolf å tretionde dagen efter det klaganden af beslutet erhöi del, den dagen oräknad, då sådant skedde; och åligger klaganden att ej allenast vid besvären foga det öfverklagade beslutet och bevis om dagen, då beslutet delgafs, utan äfven inom fjorton dagar efter besvärstidens utgång till fattigvårdsstyrelsen aflemna diariibevis deröfver, att han sig besvärat. Försummas något af hvad sålunda blifvit föreskrifvet, må beslutet gå i verkställighet.

48 §.

1. Den, som är missnöjd med Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut i tvist mellan fattigvårdssamhällen, rotar eller enskilde i fråga om viss persons fattigvård eller hemortsrätt eller om ersättning för kostnad, som af hans fattigvård, hemsändande eller begrafning förorsakats, må deröfver hos Kammarrätten anföras besvär, hvilka innan klockan tolf å tretionde dagen efter den, då klaganden af beslutet erhöi del, den dagen likväl oräknad, skola aflemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som öfver besvären infordrar vederbörandes förklaring och, sedan den inkommit, till Kammarrätten insänder samtliga till målet hörande hand-

lingar jemte eget utlåtande. Lag samma gäller för fullföjd af klagan öfver åtgärd, som, på sätt i 46 § 4 mom. sägs, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande funnit nödigt besluta; dock skall sådant beslut genast befordras till verkställighet utan afbidan af besvärstidens utgång eller anförda besvärns pröfning.

2. I andra fattigvårdsärenden, med undantag af mål, som i 50 § omförmälas, skall för klagan öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut iakttagas hvad kommunallagarne rörande kommunalangelägenheter bestämma, der icke för vissa frågor annan ordning uttryckligen stadgad är.

3. Har mål, som rör viss persons hemortsrätt och fattigvår. ssamhälles deraf beroende anspråk på godtgörelse för hans fattigvård förevarit hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i särskilda län, och anföras besvär öfver det i hufvudsaken sist meddelade utslag, då må ock i sammanhang dermed klagan föras öfver annat dessförinnan i målet gifvet beslut och sådant beslut ej utgöra hinder för sakens pröfning i dess helhet.

49 §.

I Kammarrättens beslut eger den, som dermed är missnöjd, att hos Kongl. Maj:t söka ändring genom besvär, hvilka böra ingifvas i *Ecklesiastik-departementet*, inom den tid och i den ordning, som för fullföjd af besvär öfver Kammarrättens utslag i civila mål i allmänhet är bestämd.

50 §.

Sökes ändring i Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag i mål rörande betlare, länder till efterrättelse hvad i stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer i afseende på besvär öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag och detsammas verkställighet föreskrifves.

VIII.

Öfvergående stadgande.

51 §.

Denna förordning skall tjena till efterrättelse från och med den ; dock kommer hvad angående hemortsrätt stadgats icke att tillämpas i fråga om afhjelpande af sådant behof af fattigvård, som dessförinnan blifvit anmälldt, utan bör i afseende derå iakttagas hvad hittills varit före-

skrifvet; och skola de mål, som före sagda tid blifvit af fattigvårdsstyrelse eller embetsmyndighet afgjorda, i händelse af ändringssökande fullföljas i hittills stadgad ordning.

Stockholm den 26 April 1871.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservationer:

af Herr Grefve *J. O. Mörner*: "Genom den föreslagna nya förordningen har man åsyftat, att ordna fattigvården bättre än hvad hitintills varit fallet. Med erkännande af det vackra i afsigten, måste jag dock förklara, att jag befarar att man misstagit sig i fråga om den väg man beträddt för att nå målet. Och då jag icke anser den nya förordningen i någon egentlig mån bättre än den nu gällande, får jag inlägga min protest emot dess antagande. Jag bestrider rättigheten af de grundsatser, som i fråga om skyldigheten att lemna fattighjelp i förordningen uttalas, och jag bestrider äfven det välbetänkta i en del af de reglementariska föreskrifter förordningen innehåller. Icke heller har jag kunnat godkänna den form, hvarunder ärendet blifvit behandladt".

af Herr *Beckman*: "Då 38 §, sådan den lyder i Utskottets förslag, ibland förseelser inbegriper bönen om allmosa, framställd i den bättre lottades hem, äfven då denne icke finner sig af framställningen besvärad, utan fastmer manad att hjälpa;

då ett dylikt band på rent enskilda förhållanden ofta måste blifva overksam i förhållande till sådana, som ej besväras af moralisk betänklighet vid en lags brytande eller kringgående, ehuru bindande för dem, hvilka anse för sin pligt att lyda lagen utan hänsyn till påföljden;

då ifrågavarande § enligt dess lydelse i Utskottets förslag, jemförd med nästföljande §§, gör ett, såsom mig synes, ändamålsvidrigt och i sina följder skadligt intrång på den frihet, som bör ega rum i beröringen mellan den nödstälde och hans bättre lottade like;

då staten synes mig mindre berättigad att till förmån för kommunen göra ett sådant intrång i den enskildes frihet, i samma mån som staten frigör kommunen från tvånget att afhjelpa den nödställdes behof;

då med principerna i nu framställda förslag på sin höjd synes förenligt att kommunen lemnas rätt att genom polisåtgärder förhindra betlandet på allmänna platser och att lemna den enskilde handräckning till dess förhindrande, der den enskilde tillkännagifver sig af betlandet vara besvärad;

då

då genom dessa bestämmingar ock synes tillräckligen tillgodosedt det viktiga ändamålet att förebygga betlandets förderfliga följder för dem, som utan nöd derät hängifva sig;

då det för öfrigt synes riktigast att genom sjelfva ordalydelsen utmärka, att §:n åsyftar, icke en blott ord-definition, utan fastmer bestämmande af det betlande, som skall ådraga nedanför angifna påföljd;

så synes mig riktigast att §:n erhåller en lydelse, som utmärker att

Hvar, som på offentligt ställe utom det rum, der fattigvårdsstyrelse sammanträder, med ord eller åtbörder begär allmosa, eller för sådant ändamål stryker omkring, så ock i öfrigt den, som med dylik begäran, på hvad ställe det vara må, besvärar annan, än den, hvilken enligt 11 § bör anmälan om behof af fattigvård emottaga, skall såsom bellare behandlas, eftersom nedan sägs.

af Herr *Hasselrot*: Emot Utskottets förslag i nedan upptagna §§ får jag mig reservera.

1 §.

I underdånig skrifvelse den 13 Maj 1869 har Riksdagen, med uttalande af den åsigt, att stadgandet i nu gällande förordning, *att vård och försörjning skall lemnas dem, som i anseende till bristande arbetsförmåga, vanförhet eller sjukdom äro urståndsatte att sig försörja*, gifve en alltför stor utsträckning åt den obligatoriska fattigvården, föreslagit att endast föräldralösa barn och vansinniga personer, som saknade egna tillgångar, skulle utgöra föremål för dylik fattigvård.

Som likväl emot denna trånga begränsning af fattigvården anmärkningar blifvit gjorda af de embetsmyndigheter, hvilka blifvit i ämnet hörda, har den komité, som haft i uppdrag att utarbeta förslag till ny förordning i ämnet, föreslagit den utvidgning af området för den obligatoriska fattigvården, att sådan borde lemnas ej allenast *minderåriga barn och vansinniga personer, som, i saknad af egna medel samt vård och underhåll af annan, lida brist å hvad till livets uppehållande oundgängligen erfordras, utan ock en hvar, som, jemte det han funnes i sådan nödställd belägenhet, vore af ålderdom, själs- eller kroppssjukdom, vanförhet eller lyte oförmögen till arbete.*

Kongl. Maj:t, som ansett att med oförmåga till arbete icke kunnat afses fullkomlig oförmögenhet till allt slags arbete, utan fast mera en så hög grad af oförmåga dertill, att den nödställde, oaktadt allt sitt bemödande, vore urståndsatt, att genom arbete förvärfva ens hvad för livets uppehållande oundgängligen erfordras, har, på det att denna mening måtte varda tydligare uttryckt, i enlighet med denna åsigt, gifvit 1 § i förslaget till förordning den lydelse, Kongl. Maj:ts nådiga proposition utvisar.

Detta förslag har Lag-Utskottet godkänt; och är det häremot jag får mig reservera.

Enligt Komiterades åsigt är det oförmåga till arbete, som bör utgöra vilkoret för och grunden till den obligatoriska fattigvården, då denna deremot, enligt Kongl. Maj:ts förslag, blifvit utsträckt till en hvar, som af uppgifne orsaker är urståndsatt att genom arbete förvärfva hvad för behofvets afhjelpande erfordras.

I förra fallet är en bestämd och på ett utredbart sakförhållande antagen gräns uppdragen för den obligatoriska fattigvården. I det sednare är denna hållbara gränsbestämning öfvergiiven, och graden af oförmågan till arbete gjord beroende af en pröfning, som endast kan hafva sin grund i den pröfvandes subjektiva uppfattning. Häraf skall påtagligen blifva en följd, att hvarje hjälpsökande gör anspråk på obligatorisk fattigvård, då de fattiga nemligen i allmänhet klaga deröfver, att de ej ega den arbetsförmåga, att de kunna sig försörja; och enär det skall blifva svårt, om ej omöjligt att afgöra, huruvida, der arbetsförmåga till en viss grad finnes, det är viljan eller förmågan som brister, synes mig skilnaden emellan det sålunda föreslagna och nu gällande stadgande ej vara särdeles stor.

Vid sådant förhållande och då Riksdagens förra förslag ej torde kunna bifallas, får jag, enär någon annan hållbar gräns för obligatorisk fattigvård, än bristande arbetsförmåga, ej lärer kunna uppdragas, härigenom värdsamt föreslå, att i § i förordningen må erhålla följande lydelse:

1 §.

Nödtorftig fattigvård skall lemnas den, som är minderårig, ålderstigen, själs- eller kroppssjuk, vanför eller lytt, derest han, i följd af oförmåga till arbete och i saknad af egna medel samt vård och underhåll af annan, befinnes lida brist å hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras.

Med minderårig förstås i denna förordning den, som är yngre än 15 år.

22 §.

Här möter den egna företeelsen att, sedan Riksdagen och Kongl. Maj:t sammanstående ansett, att, för förvärfvande af hemorts rätt inom ett samhälle, skall erfordras två på hvarandra följande mantalsskrifningar, Utskottet föreslagit bibehållande af nu gällande, allmänt öfverklagade, stadgande, att hemorts rätt skall vara förvärfvad genom endast en mantalsskrifning. Under åberopande af min emot Komiterades förslag i detta hänseende afgifne reservation och de skäl, Kongl. Maj:t i nåder anført för godkännande af Riksdagens förslag, beder jag att endast få anmärka:

att i sjelfva begreppet af hemorts rätt och dess förvärfvande ligger, att en person skall hafva vistats någon tid inom ett samhälle, så att han förvärfvat anspråk

på att af detta samhälle, som blifvit hans hemort, kunna påräkna hjälp vid inträffande nöd; och ehuru tiden för vinnande af denna rätt blifvit olika bestämd på olika ställen, utgör dock i alla Europas stater, der begreppet hemorts rätt är infördt, en längre tids vistande inom ett samhälle enda grunden för förvärfvande af hemorts rätt; varande denna tid i Hertigdömena Schleswig och Holstein bestämd till 15 år, i Danmark, Würtemberg och Sachsen till 5 år, i Belgien och Holland till 4 år, i Preussen och Norge till 2 år och i Frankrike till 1 år; och skulle enligt Riksdagens och Kongl. Maj:ts sammanstämmande mening, tiden för hemorts rätts vinnande inom vårt land bestämmas till minst ett år, hvilket väl ock är den kortaste tid, som kan ifrågasättas för förvärfvande af en sådan förmån;

att det synes mig högst oegentligt, att stadga, det en person genom endast en mantalsskrifning vinner hemorts rätt inom ett samhälle, men att, om han under året näst efter skrifningen kommer i nöd, han ej eger den rätt, som just är i fråga och som han genom mantalsskrifningen vunnit, utan då tillbakakastas på ett annat samhälle;

att det då synes vara mera riktigt att stadga, det en person ej vinner hemorts rätt inom ett samhälle innan han blifvit der 2 gånger å rad mantalsskrifven och följaktligen vistats der ett år utan att falla fattigvården till last;

att, då rätt till fri inflyttning bör bibehållas, det synes tillbörligt, att i fattigvårdssamhälleernas hand nedlägges någon motvigt mot den genom den fria flytningen uppkommande möjlighet för ett samhälle, att på ett annat kasta bördan af underhållet utaf personer, som i det förra blifvit utarmade; hvilken motvigt i någon mån vinnes genom ett års pröfvotid, af hvilken den idoge och ordentlige arbetaren ej har något att befaras;

att det icke synes vara behöfligt att, för att underlätta vederbörande embetsmyndigheters pröfning af förekommande tvister, upphäfva en till sin princip riktig grundsats;

att den ökade kostnad, som, efter hvad man befarat, skall ådragas staten derigenom, att den, till följd af det föreslagna stadgandet, skulle få lemna stöd till många, hvilkas hemorts rätt ej kunna utrönas, ej torde blifva särdeles stor, då någon sådan olägenhet ej öfverklagades den tid, då till hemorts rätts förvärfvande fordrades tre års stadigt vistande inom ett samhälle; samt

att det synes vara i hög grad inkonseqvent och Riksdagen föga värdigt, att, sedan den hos Kongl. Maj:t begärt, att fattigvårdsförordningen borde utarbetas på den grund, att till förvärfvande af hemorts rätt skall erfordras två mantalsskrifningar, och Kongl. Maj:t bifallit denna underdåniga begäran, Riksdagen nu skulle förkasta Kongl. Maj:ts i enlighet med Riksdagens åsigt uppgjorda förslag.

Jag föreslår således vördsamt att, med underkännande af Utskottets förslag, 22 § må erhålla den lydelse, som Kongl. Maj:ts nådiga proposition utvisar.

23 §.

Om Kongl. Maj:ts förslag till 22 § godkännes, blir deraf en följd att 23 § i den nådiga propositionen jemväl måste antagas; och jag får således hemställa, att 23 § må erhålla den lydelse, som den i Kongl. Maj:ts nådiga proposition erhållit.

49 §.

Här inträffar åter det anmärkningsvärda förhållande, att, sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 15 Maj 1868 anhållit, bland annat, att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande, om af de mål, hvilka afgöras af administrativ ortmyndighet och genom besvär kunna fullföljas antingen hos rikets kollegier eller andra förvaltande centrala embetsverk samt vidare hos Kongl. Maj:t i Stats-Rådet, sådana, som voro af både judiciel och administrativ natur och hvilka fortfarande ansågos böra af administrativ ortmyndighet i första hand upptagas, likväl må i sista instans af Kongl. Maj:t i Dess Högsta Domstol afgöras, och Kongl. Maj:t i nu förevarande förslag godkänt denna Riksdagens åsigt samt föreslagit att besvär i fattigvårdsmål böra från Kammarrätten dragas under Högsta Domstolens pröfning — Lag-Utskottet afstyrkt bifall till detta Kongl. Maj:ts förslag och hemställt att besvär i dylika mål fortfarande skola afgöras af Kongl. Maj:t i Stats-Rådet.

Jag hemställer hvad afseende Kongl. Maj:t, vid så vexlande åsigter hos Riksdagen, skall kunna fästa å dess framställningar.

Af sådan anledning, och på de skäl, som i Kongl. Maj:ts nådiga proposition finnas anförda, får jag hemställa att 49 § må godkännas i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga förslag.

af Herr Grefve *Wachtmeister*, Herr *Björkenstam*, Herr *von Möller* och Herr Friherre *Nordenfalk*, hvilka förenade sig i den uti Herr Hasselrots reservation förekommande redaktion af 1:sta §:n;

af Herr *Thyselius*, hvilken äfven instämde i det förslag till redaktion af 1 §, som förekommer i Herr Hasselrots reservation, samt derjemte anmälde att han icke deltagit i anmärkningarne emot 3 §, 8 § 3 mom. samt 46 § 2 mom. af den Kongl. propositionen;

af Herr *Ribbing* emot den ändring Utskottet föreslagit i 3 § af den Kongl. propositionen;

af Herr *Kolmodin* emot den föreslagna lydelsen af 38 §;

af Herr *Carlén*: Från Utskottet är jag skiljaktig i fråga om följande §§, nemligen:

1 §.

Enligt grunderna för denna § skall en hvar *minderårig*, d. v. s. den som är yngre än femton år, betraktas såsom urståndsatt att genom arbete förvärfva sitt lifsuppehälle. Många exempel finnas dock på motsatsen: betjenter, kypare, tidningskolportörer, barnpigor, vallhjon, fabriksarbetare m. fl. kunna rätt ofta förtjena sin föda, innan de uppnått nämnda ålder. Då emellertid fattigvårdsstyrelse, efter 35 §, eger målsmans- och husbonderätt öfver alla fattighjon och sålunda kan hålla äfven den minderårige till arbete, såvidt hans uppfostran ej derigenom försummas, synes mig ingen synnerlig våda ligga i sjelfva det anmärkta betraktelsesättet, men deremot stora betänkligheter möta emot dess proklamerande i omedelbart sammanhang med den samhället ovilkorligen ålagda fattigförsörjning. Jag befarar nemligen, att man genom det skarpa uttalandet af den satsen, att fattigvården är skyldig taga om hand hvarje medellös minderårig, skall motverka den hitintills ingalunda sällsynta benägenheten hos förmyndare, anhöriga och vänner att sjelfva sörja för det värnlösa barnet så långt råd och lägenhet sträcka sig.

Af denna anledning och då jag för öfrigt ej förmått inse några fördelar deraf, att alla tänkbara orsaker till frånvaro af arbetsförmåga särskildt uppräknas, har jag föreställt mig, att förevarande §, i närmare öfverensstämmelse med motsvarande § i nu gällande förordning, skulle kunna gifvas en lydelse, som, utan att väsentligen minska samhällets förpligtelse mot den värnlösa barndomen, dock ej uttryckligen liksom uppmanar de eljest personligen intresserade att draga sig undan; och tillåter jag mig derföre föreslå, att 1 § erhåller denna form:

Befinnes någon, som är i saknad af egna medel samt vård och underhåll af annan, till arbete oförmögen, och lider han förty brist på hvad till lifvets uppehälle oundgängligen erfordras; då skall nödortftig fattigvård honom lemnas.

38 §.

Genom att befria samhället från laglig förpligtelse att komma den nödställda till hjälp förr, än hungersdöden hotar, har man, såvidt jag kan förstå, hänvisat honom till den enskilda välgörenheten. Att förmäna armodet att vädja till denna välgörenhet, synes mig vid sådant förhållande lika inkonseqvent som hårdt. Det är af denna grund jag ansett förevarande § böra erhålla följande lydelse:

Den, som med ord eller åtbörder begär allmosa och sålunda besvärar allmänheten, anses hafva betlat.

49 §.

Att Kongl. Maj:t, så i Stats-Rådet som i Högsta Domstolen, onödigtvis besvärar med en mängd obetydliga saker, lider ej tvifvel. Så länge menige man trodde, att han sökte Konungen personligen, då han "gick till Kungs", var någon ändring ej tänkbar. Men nu vet man temligen allmänt, att i besvärsmål Kongl. Maj:ts dom ej är annat än hans högsta embetsmäns dom, och jag antar, att man ej skall taga anstöt af den förmening, att dessa embetsmäns tid kan bättre användas, än genom att till stor del offras på så små och enkla frågor, att rikets kollegier mer än väl kunna såsom sista instansen afgöra dem.

Af detta skäl har jag föreställt mig, att Kammarrätten mycket väl skulle kunna fungera såsom högsta instans i fattigvårdsmål, så att besvär öfver dess beslut ej skulle vara tillättna i annat fall, än om någon ansåg detsamma ej i laga ordning tillkommet. Godkännes denna åsigt, skulle förevarande § kunna lyda sålunda:

Tilltror sig någon kunna visa, att Kammarrättens beslut ej i laga ordning tillkommit, ege att deruti hos Kongl. Maj:t söka ändring genom besvär, hvilka böra ingifvas i Justitirevisions-expeditionen inom den tid och i den ordning, som för fullföljd af besvär öfver Kamarrättens utslag i civila mål i allmänhet är bestämd.

af Herr *Hedin* emot 38, 40, 41 och 42 §§ af förslaget samt emot sjelfva det sätt, hvarpå, enligt Utskottets förslag, Riksdagens yttrande öfver den Kongl. propositionen skulle formuleras; samt

af Herr *Gustafsson* emot lydelsen af 3 § i förslaget.

Rättelse

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 23.

Sid. 44 rad. 1	uppfir. <i>stär</i> : 23 §	—	<i>läs</i> : 25 §
" " " 2	" " " 23 §	—	" 25 §
" " " 4	" " " 23 §	—	" 25 §